SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

19

1 I 1965 — 31 XII 1965

TNT

TORUŃ 1967

SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

19

1 I 1965 — 31 XII 1965

SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
W TORUNIU

19

1 I 1965 — 31 XII 1965

TNT

TORUŃ 1967

WYDANE Z ZASIŁKU
WOJEWÓDZKIEJ RADY NARODOWEJ
W BYDGOSZCZY

Printed in Poland

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE – ODDZIAŁ W POZNANIU

Wydanie I. Nakład 550+100 egz. Ark. wyd. 4,25. Ark. druk. 4,0. Papier druk. sat. kl. V 65 g, 70×100. Oddano do składania 13. II 1967 r. Podpisano do druku 5 V 1967 r. Druk ukończono w maja 1967 r. Zam. nr 83/224 A-3 Cena zł 12,–

DRUKARNIA UNIWERSYTETU im. ADAMA MICKIEWICZA – POZNAŃ

SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

NR 19

1 I 1965 — 31 XII 1965

SPIS RZECZY

ERRATA

Strona	Wiersz	Jest	Powinno być
47	14 od góry	wspólnie z J. Krawczak	wspólnie z J. Krawczakiem
51	8 od dołu	wspólnie z J. Krawczykiem	wspólnie z J. Krawczakiem
52	6 od dołu	dojrzałości w latach	dojrzałości, w latach

Sprawozdania Towarzystwa Naukowego w Toruniu, nr 19.

WYDZIAŁ II

WOJEWÓDZKIEJ RADY NARODOWEJ
W BYDGOSZCZY

Printed in Poland

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE – ODDZIAŁ W POZNANIU

Wydanie I. Nakład 550+100 egz. Ark. wyd. 4,25. Ark. druk. 4,0. Papier druk. sat. kl. V 65 g, 70×100. Oddano do składania 13. II 1967 r. Podpisano do druku 5 V 1967 r. Druk ukończono w maja 1967 r. Zam. nr 83/224 A-3 Cena zł 12,–

DRUKARNIA UNIWERSYTETU im. ADAMA MICKIEWICZA – POZNAŃ

SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

NR 19

1 I 1965 — 31 XII 1965

SPIS RZECZY

WYDZIAŁ III

WYDZIAŁ IV

III. MATERIAŁY BIO- I BIBLIOGRAFICZNE CZŁONKÓW WYDZIAŁÓW

IV. WSPOMNIENIA POŚMIERTNE

I

DOROCZNE WALNE ZEBRANIE TOWARZYSTWA
w dniu 19 lutego 1966 r.

PRZEMÓWIENIE PREZESA TOWARZYSTWA
KONRADA GÓRSKIEGO

Otwierając Walne Zebranie TNT w 91 roku jego istnienia, zacznę — jak to się stało naszym zwyczajem — od uczczenia pamięci członków, którzy odeszli od nas w ciągu ostatniego roku. Są to: członek czynny I Wydziału prof. dr Jadwiga Lechicka, członek czynny III Wydziału prof. dr Stanisław Jaśkowski, trzej członkowie zamiejscowi III Wydziału: prof. dr Stanisław Hiller, prof. dr Zygmunt Ledóchowski i dr Tadeusz Rakowiecki, współpracownik Komisji Historii Sztuki prof. dr Tymon Niesiołowski oraz współpracownik Komisji Bibliografii i Bibliotekoznawstwa Emma Skobejko.

Prof. dr Stanisław Hiller, członek zamiejscowy Wydziału III TNT, ur. 1891 r. w Łodzi. Tam też ukończył gimnazjum. Z profesji był lekarzem. Najpierw pracował na UJ jako asystent, w 1921 r. uzyskał doktorat, a następnie w r. 1928 habilitował się. Od 1929 r. kierował Katedrą Histologii i Embriologii USB w Wilnie. W 1938 r. otrzymał nominację na profesora zwyczajnego. Po wojnie jako jeden z pierwszych organizował Akademię Medyczną w Gdańsku i kierował Katedrą Histologii i Embriologii. W 1949 r. został członkiem korespondentem PAU. Opublikował wiele prac ze swojej dziedziny, poza tym wychował liczną kadrę naukową, współuczestniczył również w opracowaniu kilku podręczników z zakresu embriologii i histologii. Zmarł 5 VII 1965 r., budząc powszechny żal wśród kolegów i uczniów.

Prof. dr Stanisław Jaśkowski, członek Wydziału III TNT, ur. 1906 r. w Warszawie. W 1932 r. uzyskał doktorat filozofii na UW w zakresie nauk matematycznych. Zajmował się przede wszystkim zagadnieniami logiki matematycznej. Pracował pod kierunkiem J. Łukasiewicza, S. Leśniewskiego i A. Tarskiego. Habilitował się w r. 1945 na UJ. Od chwili powstania UMK pracował tu jako profesor nadzwyczajny i dziekan Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego. W l. 1960—1963 był Rektorem UMK. Liczne prace jego z zakresu logiki matematycznej ukazywały się w języku polskim, angielskim i francuskim od r. 1934. Współ-

pracował z wielu czasopismami fachowymi. Opublikował także prace popularnonaukowe dotyczące symetrii w zdobnictwie i przyrodzie. Zmarł 16 XI 1965 r.

Prof. dr Jadwiga Lechicka, członek Wydziału I TNT, ur. 1898 r. w woj. rzeszowskim. Po ukończeniu gimnazjum w Samborze, studiowała historię i geografię na Wydziale filozoficznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Tamże w l. 1923—1924 pracowała jako asystent, a następnie adiunkt przy Katedrze Historii Nowożytnej. Prowadziła również liczne badania naukowe za granicą: w Paryżu, Berlinie, Dreźnie, Lotaryngii. W 1931 r. została powołana na stanowisko wizytatora okręgowego szkół w Łodzi, a potem wizytatora w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie. W czasie wojny brała udział w tajnym nauczaniu średnim i uniwersyteckim. W 1945 r. pracowała jako adiunkt na Uniwersytecie Łódzkim, od r. 1946 na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, gdzie się habilitowała w 1947 r. w zakresie historii nowożytnej i dydaktyki. W 1950 r. otrzymała nominację na etatowego docenta, a w 1957 r. na profesora nadzwyczajnego. W l. 1954—1955 była prodziekanem, a w l. 1956—1958 dziekanem Wydziału Humanistycznego. Była członkiem szeregu towarzystw naukowych: Komisji Historycznej PAU, Komisji Głównej Dydaktycznej oraz Prezydium Zarządu Głównego PTH. Głównym przedmiotem jej zainteresowań była dydaktyka nauczania historii oraz historia nowożytna, przede wszystkim historia Polski XVIII w. Z tej dziedziny opublikowała m. in. monografie o Stanisławie Leszczyńskim i Józefie Wybickim, o Oświeceniu na Pomorzu. Zmarła 20 IV 1965 r.

Prof. dr Zygmunt Ledóchowski, członek zamiejscowy Wydziału III TNT, ur. 1898 r. w Warce. Po skończeniu szkół średnich w Warszawie, odbywał studia chemiczne na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym UW, gdzie w r. 1931 uzyskał doktorat filozofii. W l. 1918—1928 pracował w charakterze nauczyciela w szkolnictwie w woj. warszawskim i w Warszawie. W okresie 1929—1934 pracował jako chemik w Dziale Chemii Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie, następnie w l. 1934—1939 również w charakterze chemika w Okręgowej Izbie Kontroli w Warszawie przy kontroli przemysłowych zakładów chemicznych. W l. 1940—1944 pracował ponownie jako chemik-asystent w Dziale Chemii PZH w Warszawie. W r. 1945 objął funkcję kierownika Oddziału Specyfików Leczniczych w PZH w Łodzi, a w r. 1946 był kierownikiem Działu Chemii PZH. Pracował tam do września 1947 r. Równolegle z pracą w PZH w l. 1945—1947 prowadził wykłady zlecone z chemii ogólnej na Wydziałach Lekarskim i Stomatologicznym Uniwersytetu Łódzkiego. W 1947 r. objął kierownictwo Katedry Technologii Środków Leczniczych Politechniki Gdańskiej, a w l. 1950—1953 kierował Zespołem Katedr Chemii i Technologii Organicznej. W l. 1948—1949 był przewodniczącym Oddziału Gdańskiego Polskiego Towarzystwa Chemicz-

nego. W 1955 r. został członkiem Zarządu Głównego Pol. Tow. Chemicznego. W l. 1950—1951 był członkiem Podsekcji Chemii i Technologii Organicznej I Kongresu Nauki Polskiej, a w 1951 r. członkiem Kongresu; poza tym był członkiem Komitetu Chemii i Technologii Organicznej PAN, a od 1954 r. kierował pracownią nr 8 Zakładu Syntezy Organicznej PAN. Specjalizował się przede wszystkim w dziedzinie chemii organicznej w zastosowaniu do technologii środków leczniczych. Zmarł 13 IX 1965 r.

Dr Tadeusz Rakowiecki, członek zamiejscowy Wydziału III TNT, ur. 1878 r. w powiecie siedleckim. W Warszawie ukończył szkołę średnią i następnie studia medyczne w 1902 r. Jako lekarz pracował najpierw w szpitalu w Warszawie do 1914 r., z przerwą w l. 1905 i 1906, kiedy służył jako lekarz rezerwy w wojsku podczas wojny rosyjsko-japońskiej. W 1914 r. został powtórnie powołany do wojska. W końcu 1915 r. dostał się do niewoli austriackiej, skąd w 1916 r. powrócił do Lublina, gdzie pracował w szpitalu do 1918 r., a następnie w Bychowie pod Lublinem. W l. 1920—1921 był w Armii Polskiej. Po zwolnieniu z wojska pracował w szpitalu w Łukowie, a od 1925 r. w Hajnówce. Poza medycyną interesował się problemami z dziedziny astronomii, przede wszystkim zagadnieniem mechaniki ciał niebieskich. Jego pierwsze publikacje naukowe ukazały się w 1928 r. W ciągu 25 lat ogłosił 18 prac, z czego 12 po francusku. Ukazywały się one drukiem w następujących wydawnictwach: Prace Matematyczno-Fizyczne, „Wiadomości Matematyczne", Bulletin de la Société des Amis des Sciences de Poznań, Bulletin of the Astronomical Obserwatory in Toruń, Studia Societatis Scientiarum Torunensis, Sprawozdania Polskiego Towarzystwa Astronomicznego, „Matematyka". Zmarł 6 IV 1965 r.

Prof. dr Tymon Niesiołowski — współpracownik Komisji Historii Sztuki TNT, artysta malarz — ur. 1882 r. we Lwowie. Karierę artystyczną jako malarz rozpoczął w okresie Młodej Polski. Uczestniczył aktywnie w ówczesnym życiu kulturalnym. Współpracował z „Chimerą", utrzymywał bliskie kontakty z środowiskiem twórczym. Był wieloletnim członkiem Wydziału Sztuki USB. Po drugiej wojnie światowej współorganizował Wydział Sztuk Pięknych i został powołany na stanowisko profesora UMK. Brał udział w działalności Komisji Historii Sztuki TNT. Zmarł 12 VI 1965 r. Pochowany został w Warszawie na Powązkach w Alei Zasłużonych.

Emma Skobejko — współpracownik Komisji Bibliografii i Bibliotekoznawstwa TNT — pracowała na stanowisku kustosza Książnicy Miejskiej im. Kopernika. Bezpośrednio po wojnie, gdy TNT powstawało z gruzów, E. Skobejko pełniła bezinteresownie funkcje administracyjne TNT. Zajmowała się tam korespondencją i organizacją odczytów. Opiekowała się też zbiorami bibliotecznymi TNT. Zmarła 28 XII 1965 r.

Minutą milczenia uczcijmy pamięć naszych Zmarłych.

Towarzystwo Naukowe w Toruniu, drugie w kolejności chronologicznej (po Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk) polskie towarzystwo naukowe, stworzone przez społeczeństwo danego regionu, ma za sobą 90 lat owocnej działalności, która w dobie najsilniejszego ucisku germanizacyjnego budziła życie umysłowe na Pomorzu i przyczyniła się do utrzymania polskiej świadomości narodowej i twórczości kulturalnej na tym terenie. Działalność ta wyraziła się w bogatym plonie wydawniczym i szerzeniu wiadomości o polskiej kulturze w najtrudniejszych warunkach okresu zaborów. W okresie od 1878 do 1920 wydało Towarzystwo 96 tytułów publikacji, głównie z zakresu historii Pomorza, silnie podkreślając polskość tych terenów.

Jeśli do czasów drugiej wojny światowej działalność Towarzystwa Naukowego w Toruniu była skupiona głównie na zagadnieniach związanych z historią i przyrodą Pomorza, to od chwili utworzenia Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, działalność wydawnicza i oświatowa naszego Towarzystwa ogarnęła cały szereg problemów nauki współczesnej w skali nie tylko polskiej, ale i międzynarodowej. Dorobek wydawniczy Towarzystwa na przestrzeni 90 lat jego istnienia najlepiej ilustrują następujące dane liczbowe: wydano 81 pozycji Roczników, 55 tomów Fontes, 206 zeszytów Zapisków Historycznych, 47 tomów Prac Wydziału Filologiczno-Filozoficznego, 10 pozycji Studia Iuridica, 163 pozycje Studia Societatis Scientiarum Torunensis, 8 tomów Suplementum, 3 tomy prac prehistorycznych, 8 prac popularnonaukowych i 16 tomów Sprawozdań TNT, tj. razem 597 pozycji o łącznej objętości 4611 arkuszy. Jest to poważny wkład Towarzystwa do nauki polskiej i wymowny obraz dorobku naukowego jego członków na wszystkich polach nauki.

Nie wchodząc w dalsze szczegóły rozwoju historycznego Towarzystwa, przedstawię dziś najważniejsze przejawy jego działalności i jej wyniki w okresie ostatnich trzech lat ze względu na to, że 3-letnia kadencja obecnego Zarządu dobiegła końca.

Towarzystwo liczyło przy rozpoczęciu kadencji przez obecny Zarząd 275 członków, zaś przy końcu 1965 r. — 304, zatem o 29 członków więcej. Swoje statutowe zadanie rozwijania i popierania twórczości naukowej pełniło Towarzystwo nadal za pośrednictwem Wydziałów, Komisji i Komitetów Redakcyjnych. Do marca 1965 r. pracowały 3 Wydziały, a po tym terminie 4 Wydziały, gdyż Wydział I, Nauk Historycznych, Prawniczych i Społecznych, podzielony został na dwa: Wydział I — Historyczny i Wydział IV — Prawno-Społeczny. Komisji działających przy Zarządzie i przy Wydziałach było 13, a Komitetów Redakcyjnych 8.

Zasadniczym kierunkiem działalności Towarzystwa była nadal akcja wydawnicza prac naukowych i popularnonaukowych. Na przestrzeni ostatnich trzech lat wydano:

w 1963 r.	— 34 poz.	o objętości	341,25 ark.
w 1964 r.	— 24 poz.	o objętości	266,— ark.
w 1965 r.	— 17 poz.	o objętości	213,80 ark.
razem	75 poz.	o objętości	821,05 ark.

Udział poszczególnych Wydziałów w tej produkcji przedstawia się, jak następuje:

Wydział I	— 35 poz.	o objętości	523,75 ark.
Wydział II	— 9 poz.	o objętości	119,— ark.
Wydział III	— 23 poz.	o objętości	101,25 ark.
Wydział IV	— 1 poz.	o objętości	4,50 ark.
Wydawnictwa ogólne	— 2 poz.	o objętości	7,75 ark.
Wydawnictwa popularno-naukowe	— 5 poz.	o objętości	64,80 ark.
razem	— 75 poz.	o objętości	821,05 ark.

Zmniejszenie się objętości arkuszowej produkcji wydawniczej, od r. 1964 począwszy, spowodowane zostało zmniejszeniem limitu na akcję wydawniczą, choć główną przyczyną wydania w 1965 r. ograniczonej ilości pozycji jest niewykonanie na czas przez drukarnie 8 pozycji z planu na ten rok. Pozycje te wyszły dopiero w styczniu 1966 r., zatem objęte będą sprawozdaniem za rok 1966.

Związana z akcją wydawniczą jest działalność Pracowni Mikrofilmowej, polegająca na powielaniu metodą fotograficzną i zabezpieczaniu starodruków, materiałów archiwalnych i innych dla potrzeb nauki. W okresie trzyletniej kadencji obecnego Zarządu Pracownia Mikrofilmowa wykonała 172 489 mikrofilmów (negatywy i pozytywy), powiększeń i przeźroczy. Posiada ona bogate archiwum, w którym gromadzi w mikrofilmach lub w odbitkach cenne materiały archiwalne i dokumenty, udostępniając je badaczom w kraju i za granicą. W drodze wymiany sprowadza z zagranicy mikrofilmy cenniejszych dla toruńskiego ośrodka naukowego materiałów historycznych. Bardzo żywe były i są nadal kontakty wymienne Towarzystwa z instytucjami krajowymi i zagranicznymi, na który to cel przeznacza się około 30% wydawnictw Towarzystwa. Kontakty utrzymuje Towarzystwo przeciętnie z 50 instytucjami krajowymi i 185 instytucjami zagranicznymi w 30 krajach. W okresie ostatnich trzech lat Towarzystwo otrzymało w drodze wymiany:

od instytucji krajowych	1030 egz.	wydawnictw
od instytucji zagranicznych	5286 „	„
razem	6316 egz.	wydawnictw

Wysłano: do instytucji krajowych	637	egz. wydawnictw
do instytucji zagranicznych	5073	„ „
razem	5710	egz. wydawnictw

Akcja wymiany wydawnictw — zwłaszcza z instytucjami zagranicznymi — jest bardzo korzystna dla Towarzystwa, gdyż bez konieczności wydawania dewiz TNT otrzymuje rocznie około 1600 egz. dzieł naukowych zagranicznych, bardzo cennych dla toruńskiego ośrodka naukowego.

Akcję upowszechniania wiedzy prowadzi Towarzystwo głównie przez swoje wydawnictwa naukowe i popularnonaukowe, o czym była mowa wyżej. Poza tym w czasie kadencji obecnego Zarządu odbyła się 1 sesja naukowa i 3 wieczornice (w Inowrocławiu, Grudziądzu i Toruniu) oraz wygłoszono 27 referatów. W Wydziałach i w Komisjach Towarzystwa referowano prace lub wygłaszano referaty — razem w liczbie 165.

Celem dalszego uaktywnienia terenu zapoczątkowało Towarzystwo w 1965 r. nową formę upowszechniania wiedzy, mianowicie zorganizowano w jednym z miast powiatowych woj. bydgoskiego (w Wąbrzeźnie) Studium wiedzy o regionie, z cyklem odbywających się w określonych terminach wykładów. Zdaniem ustępującego Zarządu, Studium to należy kolejno przenieść na teren innych powiatów.

Tak by się przedstawiał w ogólnych zarysach obecny stan TNT i obraz jego działalności. Jeśli jest on daleki od tego, jak by go chciały widzieć nasze ambicje i pragnienia, to przyczyny tego należałoby jednak szukać poza nami. Pragnęlibyśmy nadal prowadzić i rozwijać akcję wydawniczą, dając pierwszeństwo pracom koncepcyjnym, twórczym i monograficznym, jak również umożliwiać młodym pracownikom nauki ogłaszanie prac, mających się stać podstawą ich dalszej kariery naukowej.

Kończąc, pragnę podziękować tym organizacjom i osobom, dzięki którym działalność Towarzystwa mogła rozwijać się pomyślnie. Składam więc serdeczne podziękowanie Polskiej Akademii Nauk, która nadal finansuje nasze wydawnictwo i zamierza mocno poprzeć decydującą rolę TNT w Roku Kopernikowskim, Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy, które w ciągu r. 1965 przejęło zadanie finansowania administracji i akcji wydawniczej, dziękuję Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Toruniu za wiele dowodów życzliwości i zrozumienia, dziękuję Państwowemu Wydawnictwu Naukowemu — Oddz. w Poznaniu i Ekspozyturze w Toruniu za zawsze życzliwe odnoszenie się do naszych życzeń. Dziękuję drukarniom toruńskim za pełen życzliwości i staranności stosunek do zleconej im produkcji naszych wydawnictw. Wśród członków Zarządu ogromna większość bieżącej pracy spadała na barki dwu osób: Sekretarza Generalnego i Naczelnego Redaktora. Widzimy to wszyscy i umiemy ocenić. Gorące podziękowanie pragnę też

wyrazić personelowi administracyjnemu TNT z dyrektorem Alojzym Kirsteinem na czele za pełną poświęcenia i prawdziwie ideową działalność, wreszcie wszystkim pozostałym Członkom Zarządu za czynny i owocny udział w obradach Zarządu TNT.

Oto jest ogólnikowy i skrótowy obraz życia naszego TNT w obecnym stadium jego rozwoju. Miejmy nadzieję, że rozwój ten w przyszłości nie tylko nie ulegnie zahamowaniu, ale będzie nadal coraz pomyślniejszy.

PROTOKÓŁ

DOROCZNEGO WALNEGO ZEBRANIA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU Z DNIA 19 LUTEGO 1966 R.

Porządek obrad

Część I — publiczna

1. Zagajenie i omówienie działalności Towarzystwa — prezes.
2. Wykład: „Z zagadnień ustrojowo-politycznych Konga" — prof. dr K. Biskupski.

Część II — zamknięta

3. Wybór Prezydium Zebrania.
4. Odczytanie i przyjęcie protokołu z zeszłorocznego Walnego Zebrania.
5. Sprawozdanie Zarządu za rok 1965: a) Sekretarza Generalnego, b) Skarbnika.
6. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
7. Dyskusja nad sprawozdaniami.
8. Powzięcie uchwały co do absolutorium dla Zarządu.
9. Wybór Zarządu: prezesa, wiceprezesa, sekretarza generalnego, skarbnika, redaktora naczelnego oraz trzech członków.
10. Wybór Komisji Rewizyjnej.
11. Ustalenie składek członkowskich na rok 1966.
12. Ogłoszenie nazwisk nowych członków Wydziałów i członków zwyczajnych.
13. Wolne wnioski.

Ad 3. Na wniosek Prezesa, prof. dra Konrada Górskiego, wybrano na przewodniczącego obrad doc. dra Wiktora Kornatowskiego. Na sekretarza Walnego Zgromadzenia powołano dra Antoniego Czacharowskiego.

Ad 4. Odczytany protokół z zeszłorocznego zebrania przyjęto jednomyślnie.

Ad 5. Sprawozdanie Zarządu z działalności w 1965 r. przedstawił prof. dr Marian Biskup. Sprawozdanie z działalności finansowej TNT złożył skarbnik dr Stefan Dembiński.

Ad 6. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej odczytał przewodniczący Komisji prof. dr Wojciech Hejnosz, a następnie przedstawił zebranym wniosek o udzielenie Zarządowi absolutorium.

Ad 7. Wobec braku chętnych do zabrania głosu nie było dyskusji.

Ad 8. Wniosek o udzielenie Zarządowi absolutorium uchwalono jednogłośnie. Wstrzymali się od głosowania członkowie Zarządu.

Ad 9. Przewodniczący Zebrania przedstawił listę kandydatów do władz TNT, zaproponowaną przez ustępujący Zarząd. W głosowaniu jawnym wybrano jednogłośnie nowy Zarząd TNT w następującym składzie:

1. Prof. dr Konrad Górski — prezes
2. Prof. dr Antoni Swinarski — wiceprezes
3. Prof. dr Marian Biskup — sekretarz generalny
4. Dr Stefan Dembiński — skarbnik
5. Prof. dr Artur Hutnikiewicz — redaktor naczelny wydawnictw
6. Członkowie:
   prof. dr Henryk Szarski
   doc. dr Tadeusz Grudziński
   doc. dr Wiktor Kornatowski

Ad 10. Komisja Rewizyjna w składzie:
prof. dr Wojciech Hejnosz — przewodniczący
prof. dr Leonid Żytkowicz
prof. dr Wilhelmina Iwanowska
wybrana została w głosowaniu jawnym jednogłośnie.

Ad 11. Przyjęto zgodnie z propozycją Zarządu wysokość składki: dla członków miejscowych Wydziałów w kwocie 60 zł rocznie, z tym że członkowie otrzymują nieodpłatnie wychodzący w danym roku numer Sprawozdań TNT, dla pozostałych członków 20 zł rocznie.

Ad 12. Przewodniczący Walnego Zgromadzenia ogłosił listę nowych członków Wydziałów i członków zwyczajnych.

Ad 13. Prof. dr M. Znamierowska-Prüfferowa zapytała, czy istnieje możliwość zgłaszania kandydatur na członków zagranicznych TNT. W odpowiedzi Sekretarz Generalny prosił o pisemne zwrócenie się w tej sprawie do Zarządu TNT.

Wobec braku dalszych wolnych wniosków Przewodniczący doc. dr Wiktor Kornatowski zamknął posiedzenie, dziękując obecnym za udział w obradach.

(—) *Antoni Czacharowski*
Sekretarz Zebrania

(—) *Wiktor Kornatowski*
Przewodniczący Zebrania

SPRAWOZDANIE

Z CZYNNOŚCI TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU ZA ROK 1965

Towarzystwo Naukowe w Toruniu liczyło w dniu 31 XII 1965 r. 304 członków, w tym 129 członków Wydziałów.

Zarząd Towarzystwa pracował w składzie: prezes — Konrad Górski, wiceprezes — Antoni Swinarski, sekretarz generalny — Marian Michniewicz do 13 IV 1965 r., a następnie Marian Biskup, skarbnik — Stefan Dembiński, redaktor naczelny — Artur Hutnikiewicz, członkowie Zarządu: Kazimierz Biskupski, Henryk Szarski i Marian Michniewicz od 14 IV 1965 r. oraz przewodniczący Wydziałów: Karol Górski, Tadeusz Czeżowski i Jan Zabłocki.

Zarząd odbył w roku sprawozdawczym 6 posiedzeń, podejmując 61 uchwał. Przy Zarządzie działało 5 komisji oraz były czynne 2 komitety redakcyjne i Redakcja Naczelna Wydawnictw TNT. Komisja do Spraw Zleconych Prac Naukowych pracowała w składzie: Karol Górski, Jerzy Śliwowski, Barbara Józefowiczowa, Stefan Narębski, Juliusz Czopek i Alina Ulińska. Komisja opiniowała wszystkie umowy-zlecenia na wykonanie prac naukowych w zakresie akcji wydawniczej, akcji odczytowej i planem objętych badań naukowych. Komisja do Zleconych Prac Nienaukowych, w składzie: Krystyna Porębska, Amalia Rosińska i Maria Chełmicka, opiniowała umowy-zlecenia na prace nie mające charakteru prac naukowych. Komisja Odczytowa, w składzie: Bronisław Nadolski, Wanda Stęślicka-Mydlarska i Jerzy Śliwowski, zorganizowała 2 odczyty w Chełmnie i 1 odczyt naukowca zagranicznego w Toruniu. Komisja Upowszechnienia Nauki, powołana do życia w roku sprawozdawczym, w składzie: Władysław Niewiarowski — przewodniczący i Sławomir Kalembka — sekretarz, zorganizowała „Studium wiedzy o regionie" w Wąbrzeźnie z cyklem 9 wykładów, rozłożonych na okres od listopada 1965 r. do kwietnia 1966 r. Wykłady te, poświęcone tematyce ziemi chełmińskiej, ze szczególnym uwzględnieniem regionu wąbrzeskiego, cieszą się wielkim zainteresowaniem. W roku sprawozdawczym wygłoszono w ramach tego Studium 3 wykłady. Komisja Kopernikańska liczyła 9 członków i 12 współpracowników. Przewodniczącą była W. Iwanowska, sekretarzem B. Nadolski. Komisja odbyła 3 posiedzenia robocze oraz konferencję koordynacyjną z przedstawicielami innych ośrodków kopernikowskich: Krakowa, Olsztyna i Fromborka.

Prace Komisji rozwijały się w pięciu grupach operacyjnych:

1. Grupa Historii (prof. Karol Górski i prof. M. Biskup) prowadziła prace badawcze z zakresu historii związanej z działalnością M. Kopernika, w szczególności kontynuowano prace nad monografią o Łukaszu Watzenrode (prof. Karol Górski) oraz nad wydaniem IV t. *Aktów Stanów Prus Królewskich* (prof. M. Biskup).

2. Grupa Bibliografii (M. Puciatowa i H. Baranowski), współpracująca z grupą I, kontynuowała prace nad bibliografią kopernikańską (H. Baranowski) oraz zapoczątkowała prace wstępne nad opracowaniem spisu książek wywiezionych z Warmii do Szwecji (L. Jarzębowski).

3. Grupa Wydawnictw (B. Nadolski i M. Biskup) opracowała projekt konkursu na pracę popularnonaukową pt. „Mikołaj Kopernik — człowiek i uczony epoki Odrodzenia". Ponadto opracowano plan wydania 15-tomowej popularnej biblioteczki kopernikańskiej, realizowanej stopniowo w latach 1966—1972 i obejmującej w krótkich pracach całość zagadnień dotyczących biografii, osoby i dzieła Kopernika oraz jego kultu.

4. Grupa Muzeum (J. Remer i J. Mazurkiewicz) rozpoczęła prace wstępne nad wydaniem albumów i prac ilustrowanych, dotyczących ikonografii Kopernika, krajobrazu i zabytków szlaku Kopernika.

5. Grupa Astronomii (prof. W. Iwanowska i dr A. Woszczyk) prowadziła metodą seminaryjną w zespole liczącym 10 osób, studia nad dziełem Kopernika *De revolutionibus* w celu przygotowania na rocznicę kopernikowską kadry astronomów znających gruntownie dzieło Wielkiego Astronoma. W charakterze konsultanta bierze udział w tych seminariach dr J. Dobrzycki. Odbyło się 7 posiedzeń seminaryjnych.

Komitet Redakcyjny Sprawozdań TNT, w składzie: przewodniczący — Walerian Preisner, członkowie — Bronisław Włodarski i Rajmund Galon, odbył 3 posiedzenia robocze, na których opracowywano Sprawozdania TNT przed ich publikacją. Przygotowano do druku Sprawozdania TNT nr 17 za rok 1963 oraz skorygowano i przekazano Redakcji TNT Sprawozdania za rok 1964. Komitet Redakcyjny Prac Popularnonaukowych, w składzie: przewodniczący — Jadwiga Lechicka do kwietnia 1965 r., a następnie — Andrzej Tomczak, członkowie: Wanda Zabłocka, Walerian Preisner, odbył 1 posiedzenie 4 XI. Wydano prace popularnonaukowe:

1) J. Walas: *Świat roślinny naszych wód i ich brzegów.*
2) A. Hutnikiewicz: *Od czystej formy do literatury faktu.*
3) J. Remer: *Toruń. Historia — Ludzie — Sztuka.*
4) Praca zbiorowa: *Kruszwica — zarys monograficzny.*

Redakcja Naczelna składała się z redaktora naczelnego i sześciu, a od 9 III 1965 r. ośmiu członków — przedstawicieli poszczególnych wydziałów TNT, a mianowicie: Wojciecha Hejnosza, Tadeusza Grudzińskiego, Haliny Turskiej, Bronisława Nadolskiego, Aliny Ulińskiej, Józefa Mikulskiego, Kazimierza Biskupskiego i Aleksandra Kunickiego. Pracami wydawniczymi kierował redaktor naczelny przy współpracy członków Redakcji Naczelnej i sekretarza redakcji. Redakcja odbyła w roku sprawozdawczym 2 posiedzenia, na których zapoznano członków z przebiegiem bieżącej produkcji wydawniczej, przygotowano plan wydawniczy na rok 1966 i 1967, kwalifikując prace dla planu A i B, oraz załatwiano inne związane z akcją wydawniczą sprawy. Nad całokształtem spraw-

nego przebiegu prac związanych z akcją wydawniczą czuwał i pracami tymi kierował redaktor naczelny A. Hutnikiewicz.

Komisja Rewizyjna, w składzie: członkowie W. Hejnosz i W. Iwanowska, zastępcy L. Żytkowicz i E. Słuszkiewicz — odbyła 1 posiedzenie i przeprowadziła kontrolę działalności finansowo-gospodarczej Towarzystwa.

Określone statutem zadanie: uprawianie nauki i upowszechnianie jej wyników, a w szczególności popieranie naukowego badania Pomorza oraz ziem historycznie z nim związanych — spełniało Towarzystwo poprzez pracę w czterech Wydziałach i istniejących przy nich 8 Komisjach i 6 Komitetach Redakcyjnych.

Wydział I — Historyczny liczył przy końcu 1965 r. 34 członków, w tym 19 miejscowych i 15 zamiejscowych. Przewodniczącym był Karol Górski, zastępcą przewodniczącego Wojciech Hejnosz, a sekretarzem Zbigniew Zdrójkowski. Wydział odbył w 1965 r. trzy posiedzenia naukowe oraz cztery posiedzenia administracyjne (9 I, 1 VI, 26 X i 18 XI), na których dokonano wyboru kandydatów na członków Wydziału, przedyskutowano i ustalono plan wydawniczy na rok 1967. W 1965 r. zmarł członek Wydziału prof. Jadwiga Lechicka. W roku sprawozdawczym przeprowadzono podział dotychczasowego Wydziału I — Nauk Historycznych, Społecznych i Prawniczych na dwa Wydziały, mianowicie Wydział I — Historyczny i Wydział IV — Nauk Społecznych i Prawniczych. Zebranie konstytucyjne Wydziału IV odbyło się 9 III 1965 r. W dniu 31 XII 1965 r. Wydział I liczył 19 członków miejscowych i 15 członków zamiejscowych. Przy Wydziale I istnieje 1 Komisja, a mianowicie Komisja Historyczna, która liczyła 16 członków i 28 współpracowników. Jej przewodniczącym był Kazimierz Jasiński, a sekretarzem Helena Piskorska. Komisja nie organizowała osobnych posiedzeń naukowych i administracyjnych, lecz brała udział w pracach Toruńskiego Oddziału Towarzystwa Historycznego, z którym odbywała wspólne posiedzenia. Przy Wydziale działały 3 komitety redakcyjne.

Komitet Redakcyjny Roczników TNT pracował w składzie: Tadeusz Grudziński — przewodniczący, Jadwiga Lechicka (do 20 IV 1965 r.), Zbigniew Zdrójkowski i Donald Steyer — członkowie. Komitet odbył 2 posiedzenia (2 III i 12 XII). W serii Roczników wydano drukiem:

1) I. Janosz-Biskupowa: *Rola Torunia w Związku Pruskim i wojnie 13-letniej w latach 1440—1466.*

2) J. Staszewski: *Stosunki Augusta II z Kurią Rzymską w latach 1704—1706.*

Komitet Redakcyjny Fontes TNT, w składzie: przewodniczący — Wojciech Hejnosz, członkowie: Karol Górski i Bronisław Włodarski, odbył 1 posiedzenie. W serii tej wydano pracę: B. Pawłowski i T. Mencel: *Protokoły Rady Stanu Księstwa Warszawskiego*, tom 2, cz. 2.

Komitet Redakcyjny Zapisek Historycznych pracował w składzie: przewodniczący: Marian Biskup, członkowie: Kazimierz Jasiński, Witold Łukaszewicz, Leonid Żytkowicz i Mieczysław Wojciechowski — sekretarz. W serii tej wydano tom XXX zeszyt 1—4 oraz przygotowano 4 zeszyty tomu XXXI na rok 1966.

Wydział II — Filologiczno-Filozoficzny liczył 32 członków, w tym 22 miejscowych i 10 zamiejscowych. Przewodniczącym był Tadeusz Czeżowski, zastępcą przewodniczącego Zofia Abramowiczówna, a sekretarzem Artur Hutnikiewicz. Wydział odbył 2 posiedzenia administracyjne (12 I i 19 XI), na których dokonano wyboru kandydatów na członków Wydziału. W obrębie Wydziału działały 4 komisje naukowe oraz Komitet Redakcyjny Prac Wydziału Filologiczno-Filozoficznego. Komisja Filozoficzna liczyła 13 członków i 7 współpracowników. Przewodniczącym był Henryk Elzenberg, a sekretarzem Stanisław Gerstmann. Komisja odbyła (wspólnie z Oddziałem Toruńskim Polskiego Towarzystwa Filozoficznego) 6 posiedzeń naukowych, na których wygłoszono 5 referatów. Komisja Filologiczna liczyła 17 członków i 14 współpracowników. Przewodniczącym był Bronisław Nadolski, zastępcą przewodniczącego Eugeniusz Słuszkiewicz, a sekretarzem — Bożena Osmólska-Piskorska. Komisja odbyła 4 posiedzenia naukowe, na których zreferowano 9 prac. Komisja Historii Sztuki liczyła 11 członków i 22 współpracowników. Przewodniczącym jej była Jadwiga Puciata-Pawłowska, a sekretarzem Zygmunt Kruszelnicki. Komisja odbyła 2 posiedzenia naukowe, na których wygłoszono 2 referaty.

Komisja Bibliografii i Bibliotekoznawstwa liczyła 7 członków i 17 współpracowników. Przewodniczącym był Stefan Burhardt, sekretarzem Leopold Rozenthal. Komsija odbyła 1 posiedzenie naukowe.

Komitet Redakcyjny Prac Wydziału Filologiczno-Filozoficznego działał w następującym składzie: Halina Turska — przewodniczący, Tadeusz Czeżowski, Bronisław Nadolski, Jadwiga Puciata-Pawłowska — członkowie. Komitet odbył 1 posiedzenie.

W serii Prac Wydziału Filologiczno-Filozoficznego wydano drukiem:

1) J. Speina: *Powieści Stanisława Ignacego Witkiewicza.*

2) Z. Dokurno: *Kompozycja utworów K. C. Norwida do roku 1852.*

Wydział III — Matematyczno-Przyrodniczy liczył z końcem roku sprawozdawczego 54 członków, w tym 36 miejscowych i 18 zamiejscowych. Prezydium Wydziału pracowało w składzie: przewodniczący — Jan Zabłocki, zast. przewodniczącego — Witold Zacharewicz, sekretarz — Alina Ulińska. Wydział odbył 1 posiedzenie naukowe i 2 posiedzenia administracyjne. Na posiedzeniu naukowym w dniu 15 XI przedstawiono i przedyskutowano oraz przyjęto do druku do planu wy-

dawniczego na 1967 r. 22 prace, a mianowicie: 5 prac z kierunku botaniki, 5 prac z kierunku chemii, 3 prace z kierunku fizjologii, 2 prace z kierunku geografii i 7 prac z kierunku zoologii. Na posiedzeniach administracyjnego przedstawiono sprawozdanie prof. W. Iwanowskiej ze stanu przygotowań do Rocznicy Kopernikowskiej oraz dokonano wyboru 9 kandydatów na miejscowych członków Wydziału. W roku 1965 zmarł członek miejscowy prof. Stanisław Jaśkowski i członek zamiejscowy prof. Stanisław Hiller z Gdańska. Z powodu wyjazdu z Torunia prof. Jan Krupowicz został przesunięty na członka zamiejscowego. W ramach Wydziału pracowały aktywnie 2 komisje i 1 Komitet Redakcyjny. Komisja Astronomiczna liczyła 15 członków. Przewodniczącym była W. Iwanowska, a sekretarzem S. Grudzińska. Komisja odbyła 6 posiedzeń naukowych, na których członkowie i zaproszeni goście zreferowali 6 własnych prac badawczych. Komisja Geograficzno-Geologiczna liczyła 5 członków i 26 współpracowników. Przewodniczącym był Rajmund Galon, zastępcami przewodniczącego J. Wojciechowski i Z. Prusinkiewicz, a sekretarzem J. Szupryczyński. Komisja odbyła 1 posiedzenie naukowe (11 XI 1965 r.), na którym wygłoszono 2 referaty. Poza tym w ramach prac długofalowych Komisja nadal zajmuje się przygotowaniem monografii ziemi chełmińskiej. W stanie likwidacji była Komisja Chemiczna i Komisja do Badań Pomorza i Pojezierza Mazurskiego.

Komitet Redakcyjny Studia Societatis Scientiarum Torunensis, którego przewodniczącym był J. Mikulski, dzielił się na następujące sekcje: A (Matematyka-Fizyka) — redaktor S. Jaśkowski, B (Chemia) — redaktor A. Basiński, C (Geografia-Geologia) — redaktor R. Galon, D (Botanika) — redaktor J. Zabłocki, E (Zoologia) — redaktor I. Mikulska, F (Astronomia) — redaktor W. Iwanowska, G (Fizjologia) — redaktor J. Hurynowicz. W serii Studia Societatis Scientiarum Torunensis wydano w roku 1965:

1) H. Basińska i współprac.: *Badania nad składem szczawianów bismutu* (Sectio B, vol. V nr 5).

2) S. Grudzińska: *Identyfikacja linii emisyjnych w zakresie od 4800 Å do 8840 Å w widmie gwiazdy o Ceti* (Sectio F, vol. IV, nr 2).

Wydział IV — Prawno-Społeczny liczył w końcu roku sprawozdawczego 9 członków miejscowych. Przewodniczącym był Kazimierz Biskupski, wiceprzewodniczącym — Jerzy Śliwowski, a sekretarzem Wacław Szyszkowski. Wydział odbył 3 posiedzenia naukowe oraz 4 posiedzenia administracyjne. Przy Wydziale działa 1 Komisja i Komitet Redakcyjny Studia Iuridica. Komisja Prawnicza, w składzie: przewodniczący — Wojciech Hejnosz, i sekretarz — Zbigniew Zdrójkowski, liczyła w końcu roku sprawozdawczego 9 członków i 21 współpracowników. Komisja odbyła 3 posiedzenia naukowe, na których wygłoszono 3 referaty.

Komitet Redakcyjny Studia Iuridica pracował w składzie: przewodniczący Kazimierz Biskupski, członkowie Wacław Daszkiewicz i Wiktor

Kornatowski. W ramach tej serii wyszła praca: J. Wojciechowska: *Przestępcy hitlerowscy przed Specjalnym Sądem Karnym w Toruniu.*

Zasadniczym kierunkiem działalności Towarzystwa w roku 1965 były nadal: a) akcja wydawnicza publikacji naukowych i popularnonaukowych, b) przeprowadzanie badań naukowych, c) produkcja mikrofilmowa, d) akcja wymiany wydawnictw i gromadzenia księgozbioru dzieł naukowych, e) popularyzacja wiedzy.

Jednym z zasadniczych przejawów działalności Towarzystwa w roku sprawozdawczym była nadal akcja wydawnicza. Plan wydawniczy Towarzystwa na rok 1965 obejmował 22 pozycje o objętości 240 arkuszy. Wydano w ramach tego planu 15 pozycji o objętości 155,75 arkuszy, a z poślizgu z ubiegłych lat 3 pozycje o objętości 64,30 arkuszy (*Teka Komisji Historii Sztuki, Kruszwica i Toruń*) zatem 18 pozycji o objętości 220,05 arkuszy.

Z planu wydawniczego na rok 1965 nie ukazało się w roku sprawozdawczym 7 pozycji o objętości 84,25 arkuszy, a winę za ten stan rzeczy ponoszą drukarnie, które odkładały stale skład i druk małonakładowych prac Towarzystwa, dając pierwszeństwo pozycjom dużonakładowym, wydawanym przez inne instytucje. Z nie wydanych w roku sprawozdawczym planowanych 7 pozycji wyszło w styczniu 1966 r. już 5 pozycji, które zostaną objęte sprawozdaniem za rok 1966. Poza tym w styczniu 1966 r. wyszły już 3 prace z planu na rok 1966.

Udział poszczególnych Wydziałów w wydanych w roku 1965 pozycjach przedstawia się następująco:

Wydział I (łącznie z Zapiskami) .	— poz.	7	o łącznej obj.	96,25	ark.
Wydział II	— „	3	„ „	50,50	„
Wydział III	— „	3	„ „	13,75	„
Wydział IV	— „	1	„ „	4,50	„
Wydawnictwa Popularnonaukowe .	— „	4	„ „	55,05	„
razem poz.		18	=	220,05	ark.

Pod względem techniki wykonania prac wydano:

Metodą typograficzną . . .	— poz.	15	o łącznej obj.	205,30	ark.
Techniką offsetową	— poz.	3	o łącznej obj.	14,75	ark.

Na produkcję wydawniczą wydano w roku 1965 ogółem: 1 081 055 zł przy otrzymaniu na ten cel pomocy finansowej:

a) z PAN (na zlecone pozycje wydawnicze) . .	911 891 zł	
b) z Prezydium PRN Chełmno (zaliczka na zleconą pracę wydawniczą)	20 000 zł	
c) z Prezydium WRN Bydgoszcz (dotacja na 1 pozycję wydawniczą)	58 100 zł	989 991 zł

Zatem nakłady finansowe Towarzystwa w roku sprawozdawczym były wyższe od otrzymanej na ten cel pomocy finansowej. . . . . 91 064 zł

Kwotę tę pokryto z rezerw finansowych Towarzystwa z lat ubiegłych i z kwot uzyskanych ze sprzedaży wydawnictw własnych. Wpływy ze sprzedaży wydawnictw własnych wydanych w latach ubiegłych i z kwot uzyskanych ze sprzedaży wydawnictw produkcji 1965 r. wynosiły w roku sprawozdawczym 248 783 zł, co stanowi o 102 303 zł więcej niż w roku ubiegłym. Wpłynęła na to głównie zupełna sprzedaż 5-tysięcznego nakładu pracy popularnonaukowej A. Hutnikiewicza: *Od czystej formy do literatury faktu* oraz zbyt około 3 000 egz. pracy J. Remera: *Toruń. Historia — Ludzie — Sztuka.* Do magazynu wydawnictw własnych Towarzystwa przyjęto w roku sprawozdawczym 4 399 egz., a rozchodowano (łącznie z wydawnictwami z ubiegłych lat) 5 737 egz. Stan magazynu na dzień 31 XII 1965 r. wynosił 32 142 egz. wydawnictw własnych o łącznej wartości 707 152 zł. Cały zasób wydawnictw własnych Towarzystwa — łącznie z książkami w komisach — stanowił przy końcu roku sprawozdawczego wartość katalogową 1 459 756 zł, zatem zwiększył się w stosunku do roku poprzedniego o 28 765 zł.

Badania naukowe: Plan badań naukowych Towarzystwa na rok 1965 przewidywał 7 badań długofalowych, na które preliminowano 47 000 zł. Badania te przeprowadzono przy wykorzystaniu kwoty 38 867 zł. Niemożność wykorzystania całej kwoty preliminowanej na badania naukowe zaistniała w związku z tym, że Polska Akademia Nauk nie udzieliła Towarzystwu w roku sprawozdawczym na ten cel (jak również na inne cele) żadnej dotacji, a Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, do którego Zarząd TNT zwrócił się o potrzebną dotację na zrównoważenie budżetu — w tym także na badania naukowe — przyznało nam tę dotację (wobec nieobjęcia Towarzystwa Naukowego w Toruniu budżetem Prezydium WRN) dopiero w ostatnim kwartale 1965 r., a kwota przyznana wpłynęła do Towarzystwa w końcu roku. Przy pomocy finansowej Towarzystwa przeprowadzono w roku sprawozdawczym następujące badania:

1) Marian Biskup: Akta Stanów Prus Królewskich (dalsze badania archiwalne do tomów V i VI).

2) Wojciech Hejnosz: Źródła do dziejów ekonomii malborskiej (dalsze badania archiwalne do tomu III).

3) Zbigniew Zdrójkowski: Dzieje gimnazjum toruńskiego (badania archiwalne).

4) Kazimierz Żurowski: Osadnictwo obronne we wczesnym średniowieczu na terenie Kujaw, ziemi chełmińskiej i dobrzyńskiej (pomiary geodezyjne, sporządzenie planów sytuacyjnych i inne prace terenowe).

Badania kopernikowskie:

5) Henryk Baranowski: Bibliografia kopernikańska.

6) Leonard Jarzębowski: Katalog książek wywiezionych z Warmii do Szwecji w XVII wieku.

7) Karol Górski: Monografia Łukasza Watzenrodego.

Wyniki tych badań po ich przeanalizowaniu i przyjęciu przez Wydziały będą publikowane w wydawnictwach Towarzystwa.

Działalność Pracowni Mikrofilmowej Towarzystwa szła także w roku sprawozdawczym w trzech zasadniczych kierunkach, polegających: a) na mikrofilmowaniu materiałów naukowych dla zasobów Towarzystwa, b) na mikrofilmowaniu — w ramach współpracy z Archiwum Dokumentacji Mechanicznej w Warszawie — materiałów archiwalnych z archiwów pomorskich dla zabezpieczenia ich, c) na wykonywaniu reprodukcji mikrofilmowych materiałów naukowych na zamówienie placówek naukowych i indywidualnych badaczy. W roku sprawozdawczym zrealizowała Pracownia umowę z Archiwum Dokumentacji Mechanicznej w Warszawie na ok. 39 000 zdjęć mikrofilmowych z materiałów dostarczonych przez Wojewódzkie Archiwum w Bydgoszczy. Poza tym wykonano zamówienia poszczególnych zakładów UMK, zakładów PAN w Warszawie, Biblioteki Publicznej Uniwersytetu M. Curie-Skłodowrekcji w Lublinie, Muzeum Narodowego w Warszawie, Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych w Warszawie, Książnicy Miejskiej w Toruniu, Miejskiego Konserwatora Zabytków i Pracowni Konserwacji Zabytków w Toruniu, Archiwum Państwowego w Toruniu oraz innych instytucji i licznych naukowców indywidualnych.

W roku sprawozdawczym Pracownia wykonała:

55 067 zdjęć mikrofilmowych,
6 868 powiększeń,
655 przezroczy,
30 mb pozytywu mikrofilmowego (ok. 700 klatek).

W tym wykonano dla zasobów własnych:

1) dalszy ciąg katastrów kontrybucyjnych Prus Królewskich 1772, wypożyczonych z Merseburga, w ilości 7596 zdjęć mikrofilmowych.

2) kontrnegatyw z kopiariusza M. Drzewickiego z 1517 r., dotyczący dóbr biskupstwa włocławskiego (17,4 mb), oraz powiększenia — 81 fotokopii.

3) powiększenia z dokumentów archiwum pokrzyżackiego w Getyndze — 177 powiększeń.

Nakłady finansowe na utrzymanie Pracowni Mikrofilmowej w roku sprawozdawczym wynosiły . . . . . 93 464 zł
natomiast wpływy gotówkowe za usługi Pracowni . . . 88 625 zł
Uwzględniając wartość produkcji dla zasobów własnych w równowartości . . . . . , 9 871 zł
otrzymamy globalną wartość produkcji w roku 1965 . . 98 496 zł
zatem pełne pokrycie nakładów, z nadwyżką przeszło 5 000 zł.

Akcja wymiany wydawnictw:

Bardzo żywa jest nadal akcja wymiany wydawnictw własnych Towarzystwa na wydawnictwa innych instytucji naukowych krajowych

i zagranicznych. Kontakty wymienne utrzymywaliśmy w roku sprawozdawczym z 51 instytucjami krajowymi oraz 188 instytucjami zagranicznymi w 30 krajach.

W roku sprawozdawczym wysłano:		
do instytucji krajowych	173 egz.	
do instytucji zagranicznych . . .	3127 egz.	3300 egz.
otrzymano: z instytucji krajowych . . .	304 egz.	
„ zagranicznych . . .	1835 egz.	2139 egz.

Księgozbiór Towarzystwa w depozycie Książnicy Miejskiej w Toruniu wynosił w końcu 1965 r. — 36 459 woluminów, w tym:

1) druki zwarte	19 977	woluminów
2) starodruki	1 528	„
3) rękopisy	368	„
4) kartografia	69	„
5) ryciny	9	„
6) wydawnictwa ciągłe	14 548	„
razem:	36 459	woluminów

Wartość księgozbioru Towarzystwa oblicza się na 655 116 zł. Prenumerowano w roku sprawozdawczym 4 czasopisma zagraniczne i 15 krajowych. Oprawiono 106 woluminów czasopism.

Popularyzacja wiedzy:

Ważną formą upowszechniania wiedzy przez Towarzystwo jest jego działalność publikacyjna. Wydawnictwa Towarzystwa, nabywane przez biblioteki placówek naukowych, biblioteki pedagogiczne, publiczne i inne oraz przez indywidualnych odbiorców stanowią cenne źródło wiedzy dla kształcących się osób, zwłaszcza dla osób samokształcących się, mieszkających często poza ośrodkiem uniwersyteckim. Poza tym wysyłane są w drodze wymiany za granicę, popularyzując tam dorobek naukowy ośrodka toruńskiego.

Dalszą formę popularyzacji wiedzy przez Towarzystwo stanowiły popularnonaukowe odczyty publiczne, wygłaszane w terenie oraz odczyty i dyskusje naukowe, które odbywały się w ośrodku naukowym w Toruniu.

W terenie wygłoszono następujące referaty:

27 I 1965 w Chełmnie — Mieczysław Wojciechowski: Ruch młodzieżowy w Polsce.

28 I 1965 w Chełmnie — Artur Hutnikiewicz: Żeromski — wczoraj i dziś.

Nową formę popularyzacji wiedzy w terenie i aktywizacji ośrodków prowincjonalnych zapoczątkowało Towarzystwo w roku sprawozdawczym. Zorganizowano w Wąbrzeźnie — w porozumieniu z Wydziałem Oświaty i Kultury Prezydium PRN w Wąbrzeźnie — „Studium wiedzy

o regionie". Studium to, trwające od listopada 1965 r. do kwietnia 1966 r., obejmuje cykl wykładów — po 2 w miesiącu — na tematy problematyki regionalnej. Obsługiwane jest ono przez pracowników nauki UMK — członków Towarzystwa. W roku sprawozdawczym w ramach tego Studium odbyły się następujące wykłady:

10 XI 1965 otwarcie Studium i wykład — dr Władysław Niewiarowski: Pochodzenie i rozwój rzeźby terenu okolic Wąbrzeźna.

24 XI 1965 — dr Jadwiga Michalska: Flora i fauna ziemi chełmińskiej.

8 XII 1965 — dr Janusz Bieniak: Dzieje wczesnośredniowieczne ziemi chełmińskiej.

Wykłady te kontynuowane są w roku 1966. Studium to — po zakończeniu w Wąbrzeźnie — przeniesione zostanie kolejno na teren innych powiatów.

Publiczne referaty naukowe wygłoszono w roku sprawozdawczym w Toruniu 3, a mianowicie:

19 II 1965 — prof. Henryk Szarski: Przyszłość ewolucyjna ludzkości.

10 III 1965 — prof. Elisabeth Hill z Cambridge: O nowych kierunkach w wyższym szkolnictwie brytyjskim.

1 VI 1965 — dr Hermann Buddensieg z Heidelbergu: Z zagadnień przekładu poetyckiego.

17 II 1965 — odbyła się zorganizowana wspólnie z Muzeum Okręgowym w Toruniu „Wieczornica Kopernikańska" z referatem prof. Bronisława Nadolskiego: Toruń w dobie Odrodzenia.

W ramach Wydziałów i komisji zorganizowano posiedzenia naukowe, na których referowano i dyskutowano prace naukowe na temat najnowszych wyników badań i wygłaszano referaty. Referowanych i dyskutowanych na tych posiedzeniach prac oraz wygłoszonych referatów było w roku sprawozdawczym 56.

Przygotowania do obchodów 500-letniej rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika: Wobec zbliżającego się 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika i wyznaczenia Torunia jako jednego z ośrodków uroczystości jubileuszowych o zasięgu międzynarodowym, Towarzystwo, któremu przypada poważny udział w przygotowaniu tych uroczystości, podjęło w roku sprawozdawczym już pewne wstępne prace organizacyjne. Powołano — jak już wyżej wspomniano — Komisję Kopernikowską, która, podzielona na pięć grup operacyjnych, przystąpiła pod kierunkiem prof. W. Iwanowskiej do realizowania stawianych sobie zadań. Celem skoordynowania zamierzeń poszczególnych ośrodków zainteresowanych obchodami kopernikowskimi i przedyskutowania pierwszych koncepcji dotyczących planów wydawniczych i planu utworzenia Muzeum Kopernika, zwołana została w porozumieniu z Muzeum Okręgowym w Toruniu na dzień 16 XII 1965 r. do Torunia konferencja koordynacyjna, z udzia-

łem Olsztyna, Fromborka i Torunia. Na konferencji tej przedstawiono rozpoczęte i planowane prace w zakresie badań kopernikowskich, wydawnictw, imprez kulturalnych i popularyzacyjnych na terenach związanych z działalnością Kopernika. Poza tym konferencja ta zajęła się problemem określenia profilu muzeów kopernikowskich, istniejących na terenie tych ośrodków, w perspektywie rozbudowania Muzeum w Toruniu do rozmiarów światowego Muzeum Kopernikowskiego. Konferencja okazała się pożytecznym krokiem na drodze koordynacji przygotowań do rocznicy kopernikowskiej. Realizując plan w zakresie publikacji o Koperniku, ogłoszono w roku sprawozdawczym konkurs na pracę popularnonaukową — „Mikołaj Kopernik — człowiek i uczony epoki Odrodzenia" z wyznaczeniem nagród po zł 25 000, 15 000 i 12 000. Poza tym w przygotowaniu są 2 prace popularnonaukowe z projektowanej serii Biblioteczka Kopernikowska. Także podjęte zostały metodą seminaryjną studia dzieła Kopernika *De revolutionibus*... w gronie młodych astronomów toruńskich. Komisja Kopernikowska Towarzystwa utrzymuje kontakt z Zespołem Ekspertów Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN — centralnym organem w sprawach obchodów kopernikowskich — za pośrednictwem prof. Karola Górskiego oraz z Polskim Towarzystwem Historycznym za pośrednictwem prof. Mariana Biskupa.

Towarzystwo włączyło się także do obchodów 500-lecia Pokoju Toruńskiego. Przygotowuje ono wespół z Oddziałem Toruńskim Polskiego Towarzystwa Historycznego ogólnopolską sesję na początku września 1966 r. w Toruniu, poświęconą związkom Pomorza Wschodniego z Polską. Przygotowany też został specjalny zeszyt Zapisek Historycznych z częścią referatów sesyjnych.

Zależność organizacyjna Towarzystwa:

Do roku 1964 włącznie Towarzystwo Naukowe w Toruniu otrzymywało na działalność swoją rok rocznie dotację z Polskiej Akademii Nauk, wobec której było odpowiedzialne za całokształt swojej działalności. W roku 1965 po raz pierwszy Akademia nie udzieliła Towarzystwu dotacji na zrównoważenie budżetu, lecz udzieliła zleceń na określone pozycje wydawnicze do łącznej kwoty 883 200 zł. O dotację na inne rodzaje działalności Towarzystwa, jak na badania naukowe, akcję odczytową oraz na administrację, zalecono Towarzystwu zwrócić się do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy. Podjęte przez Zarząd kroki w kierunku anulowania decyzji PAN nie odniosły skutku. Nawiązano zatem kontakt z wojewódzkimi władzami partyjnymi i administracyjnymi, które, odnosząc się z całą życzliwością do działalności i potrzeb Towarzystwa, miały trudności w udzielaniu pomocy finansowej, gdyż Towarzystwo to nie było objęte budżetem Prezydium WRN w Bydgoszczy. Dopiero w końcu roku z uzyskanych oszczędności w tymże budżecie udzielono Towarzystwu dotacji w kwocie 120 000 zł. Według

zapewnienia Prezydium WRN w Bydgoszczy — w roku 1966 Towarzystwo objęte zostanie budżetem terenowym WRN i wtedy nie będzie już trudności w przyznawaniu dotacji na potrzeby Towarzystwa.

Towarzystwo zatrudniało w roku sprawozdawczym 12 pracowników, a mianowicie: poza dyrektorem administracyjnym, który kierował sprawami administracyjnymi wszystkich komórek administracyjno-technicznych Towarzystwa, w Redakcji Naczelnej TNT: 1 pracownika na pełnym etacie i 1 na półetacie, w Pracowni Mikrofilmowej: 2 pracowników na pełnym etacie i 1 na półetacie, w dyrekcji administracyjnej: 4 pracowników na pełnym etacie (w tym 2 finansowych), 1 na półetacie i 1 na ryczałcie.

Dyrektorem administracyjnym był mgr A. Kirstein, kierownikiem Pracowni Mikrofilmowej — mgr Krystyna Porębska, kierownikiem sekretariatu Redakcji Naczelnej TNT — mgr Amalia Rosińska, instruktorem w dyr. adm. — Helena Jeśmanowa, gł. księgową — Agnieszka Orłowska, a kierownikiem działu wymiany — Maria Chełmicka.

Przedstawiona wyżej działalność Towarzystwa w dziewięćdziesiątym roku istnienia wykazuje dalszą jego prężność i żywotność. Zasięg tej działalności rozszerzył się także poza Toruń, przyczyniając się do aktywizacji kulturalno-naukowej terenu poprzez wygłaszanie tamże referatów, zorganizowanie „Studium wiedzy o regionie", wydawanie monografii terenowych z udziałem w ich opracowaniu miejscowych aktywistów kulturalno-oświatowych.

Współudział Towarzystwa w zorganizowaniu uroczystości 500-lecia Pokoju Toruńskiego, a przede wszystkim czynne włączenie się Towarzystwa do prac przygotowawczych do uroczystości w związku z 500-letnią rocznicą urodzin Mikołaja Kopernika, jest dalszym dowodem aktywizacji Towarzystwa.

Do trudności, jakie napotykało Towarzystwo w swojej działalności w roku sprawozdawczym, zaliczyć należy niemożność wydania wszystkich objętych planem wydawniczym na ten rok pozycji ze względu na trudności natury poligraficznej. Dalszym czynnikiem hamującym pełną aktywizację Towarzystwa było bazowanie na niepewnych środkach finansowych, związane ze zmianą instytucji dotującej nasze Towarzystwo.

Są jednakże wszelkie dane ku temu, by mieć nadzieję, że sytuacja ta — po włączeniu potrzeb Towarzystwa do budżetu terenowego Prezydium WRN w Bydgoszczy — poprawi się, i że Towarzystwo w przyszłości znowu w pełni będzie mogło realizować zakreślone statutem zadania, zadania aktywnego włączenia się do rozwoju nauki i jej popularyzowania — zwłaszcza na terenie województwa bydgoskiego.

(—) *Marian Biskup*
Sekretarz Generalny TNT

(—) *Konrad Górski*
Prezes Zarządu TNT

SPRAWOZDANIE

SKARBNIKA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU ZA ROK 1965

TNT prowadziło w roku 1965 rachunkowość zgodną z przepisami Zarządzenia Ministra Finansów z dnia 12 VIII 1963 r. (MP poz. 31), które obowiązywało od dnia 1 I 1964 r. Instytucją dotującą działalność TNT było w roku sprawozdawczym Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy. Zamknięcia rachunkowe za rok 1965 zbadane zostały przez Komisję Rewizyjną naszego Towarzystwa w dniu 16 II 1966 r., która uznała rachunkowość Towarzystwa za prawidłową i wnosi o udzielenie Zarządowi absolutorium za rok sprawozdawczy.

Sprawozdanie ogólne z wykonania budżetu oraz bilans obrotów i sald na dzień 31 XII 1965 r. wyłożone zostały na stole prezydialnym dzisiejszego zebrania. Zebrani mieli możność zapoznać się z powyższymi dokumentami, które przedstawiają szczegółowo operacje finansowe naszego Towarzystwa. Przedkładając powyższe sprawozdania, chciałbym poczynić kilka uwag, pozwalających zebranym zorientować się w całokształcie spraw rachunkowych, porównać plany finansowe na rok 1965 z wynikami i dać ocenę położenia finansowego naszego Towarzystwa.

I. Dochody i koszty:

Sprawozdanie ogólne wykazuje na rachunku dochodów 1 396 321,75 zł, a na rachunku rozchodów 1 195 944,51 zł.

Dochody:

Dochody planowane na rok 1965 wynosiły łącznie 1 499 208 zł, w której to sumie mieściła się pozostałość środków na początku roku w kwocie 217 797 zł. Dochód operacyjny zaplanowany na rok 1965 wynosił przeto 1 281 411 zł. Sprawozdanie z wykonania budżetu wykazuje, że rzeczywisty dochód operacyjny wyniósł 1 396 321 zł, był zatem większy o 114 910 zł. Nadwyżka powyższa dzieli się na poszczególne pozycje jak następuje:

Nadwyżka na działalności statutowej — przedpłata składek członkowskich — 1020 zł.

Nadwyżka na nie wyodrębnionej działalności gospodarczej — na zaplanowane 250 000 zł wykonano 337 409 zł, w tym:

1) sprzedaż mikrofilmów — na zaplanowane 70 000 zł wykonano 88 625 zł,

2) sprzedaż wydawnictw — na zaplanowane 180 000 zł wykonano 248 783 zł.

Głównymi pozycjami dochodów były: dotacja Prezydium WRN w Bydgoszczy w sumie 112 000 zł oraz wpłata PAN na akcję zleconą wydawniczą — 911 891 zł.

Rozchody:

Koszty TNT przewidziane były na 1 499 208 zł, wydano 1 195 944 zł, a zatem mniej o 303 264 zł. Koszty działalności statutowej, do których wchodzą wydatki na płace i koszty administracyjne, wyniosły zamiast planowanych 203 817 zł — 167 234 zł, czyli mniej o 36 583 zł. Koszty produkcji nie wyodrębnionej, obejmujące działalność wydawniczą własną i mikrofilmową, zaplanowane na 343 693 zł, wyniosły 258 321 zł, były zatem mniejsze o 85 372 zł. Niewykorzystanie środków zaplanowanych na wydawnictwa własne powstało przez to, że jedno z wydawnictw, *Czasowniki zwrotne*, w roku 1965 nie ukazało się w druku. Koszty akcji i zadań zleconych zaplanowano na 949 487 zł, wykonano w części — 765 538 zł. Niewykorzystanie środków powyższych w wysokości 183 949 zł powstało wskutek niewydrukowania sześciu pozycji wydawniczych.

II. Bilans

Bilans Towarzystwa na dzień 31 XII 1964 r. zamykał się po obydwóch stronach sumą 3 362 895 zł. Bilans na dzień 31 XII 1965 r. zamyka się sumą 4 238 602 zł, czyli sumą większą o 875 707 zł. W sumach bilansowych mieści się kwota 968 371 zł, która wykazana została jako strata, co wynikło z powodu powrotu do metod księgowania wartości wydawnictw po cenie katalogowej, która zmieniona została na rok 1964 stosownie do ówczesnych zarządzeń. W roku sprawozdawczym PAN odstąpiła od zastosowanej metody księgowania, wskutek czego odchylenie 1964 r. w wysokości 396 294 zł zostało sksięgowane na straty, a reszta wykazanej w bilansie zamknięcia straty powstała na skutek różnicy wartości produkcji w roku sprawozdawczym. Fundusz środków trwałych uległ w bilansie podwyższeniu z kwoty 824 918 zł do kwoty 902 005 zł, czyli o 77 087 zł. Kwota powyższa składa się z sumy zł 90 081, z tytułu zwiększenia wartości zbiorów bibliotecznych TNT, zmniejszonej o kwotę 12 995 zł na skutek sprzedaży 2 pozycji środków trwałych. Środki pieniężne Towarzystwa wynosiły na dzień 1 I 1965 r. 217 798 zł. Bilans zamknięcia na rok 1965 wykazuje środki pieniężne w kwocie 312 390 zł, czyli więcej o 94 592 zł.

III. Uwagi ogólne

Przy porównaniu wyników i zamknięć rachunkowych roku 1965 z rokiem 1964 nasuwają się następujące uwagi:

1) Podstawą finansową działalności TNT w roku 1964 była dotacja i sumy przeznaczone na akcje zlecone w kwocie 917 154 zł. W roku 1965 otrzymało TNT dotacje z Prezydium WRN w kwocie 112 000 zł, a z Polskiej Akademii Nauk na zleconą akcję wydawniczą 911 891 zł — razem 1 023 891 zł. Środki pieniężne, wykazane w bilansie zamknięcia w kwocie 312 390 zł, obciążone są zobowiązaniami TNT, zaciągniętymi w związku z zakończeniem druku 7 pozycji wydawniczych, których druk nie

został zakończony w roku 1965, a które wynoszą ok. 140 000 zł. Zasoby pieniężne znajdujące się w dyspozycji Towarzystwa wynosiły zatem po uwzględnieniu powyższych zobowiązań ok. 170 000 zł.

2) Wyniki działalności Pracowni Mikrofilmowej uznać należy nadal jako korzystne. Koszty utrzymania Pracowni wynosiły 94 400 zł, przychody gotówkowe dały 88 625 zł, wartość filmów wykonanych dla zbiorów TNT wyniosła 9 935 zł — razem 98 600 zł. Pracownia Mikrofilmowa przyniosła zatem 4 200 zł dochodu.

3) Sytuacja finansowa TNT wykazana w zamknięciach rachunkowych za rok 1965 dowodzi, że Towarzystwo nasze i w roku bieżącym prowadzić będzie mogło akcję wydawniczą ściśle w ramach kwot przyznawanych na wydawnictwa zlecone przez PAN oraz w ramach subwencji udzielonych przez Prezydium WRN jako instytucji dotującej.

(—) *Stefan Dembiński*
skarbnik TNT

(—) *Konrad Górski*
Prezes Zarządu TNT

PROTOKÓŁ KOMISJI REWIZYJNEJ

Komisja Rewizyjna Towarzystwa Naukowego w Toruniu w składzie: prof. dr W. Hejnosz — przewodniczący, prof. dr W. Iwanowska i prof. dr L. Żytkowicz — członkowie, w obecności skarbnika TNT dra S. Dembińskiego, dyrektora administracyjnego mgra A. Kirsteina i głównej księgowej A. Orłowskiej odbyła posiedzenie w dniu 16 II 1966 r., zapoznając się na wstępie z zeszłorocznym protokołem Komisji Rewizyjnej oraz z zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z 30 IV 1965 r. w sprawie wzmocnienia nadzoru zarządów i komisji rewizyjnych stowarzyszeń nad ich działalnością gospodarczą. Następnie Komisja zapoznała się z bilansem Towarzystwa za rok 1965, analizując szczegółowo dochody i koszty Towarzystwa w tymże roku. Bilans ten zamyka się na dzień 31 XII 1965 r. kwotą 4 238 602,71 zł. Analizując dochody Towarzystwa w roku sprawozdawczym, Komisja stwierdza większe o około 68 000 zł wpływy ze sprzedaży wydawnictw własnych od planowanych w tymże roku. Także wpływy z usług Pracowni Mikrofilmowej były większe o około 18 000 zł od wpływów planowanych, a to w związku z otrzymaniem w tym roku zwiększonej ilości zleceń. Polska Akademia Nauk zleciła Towarzystwu prace wydawnicze na łączną kwotę 883 200 zł, a Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy udzieliło Towarzystwu dotacji w kwocie 112 000 zł. Ponadto Komisja stwierdziła, że poruszona przez nią w zeszłorocznym protokole sprawa anormalnego stanu sytuacji lokalowej Towarzystwa nie doznała — mimo usilnych starań Zarządu — dotąd żadnej poprawy. Placówki Towarzystwa cierpią

nadal na brak pomieszczeń, zwłaszcza na należyte magazynowanie swoich wydawnictw, a posiadając własny duży gmach, Towarzystwo zmuszone jest umieszczać swoje placówki poza własnym budynkiem. Komisja zaleca Zarządowi podjęcie dalszych starań w kierunku rozwiązania tej sprawy po myśli potrzeb Towarzystwa. Komisja stwierdziła również, że część wydawnictw TNT drukowano w bieżącym roku na papierze bardzo złej jakości, co obniża wartość tych książek, zwłaszcza wysyłanych za granicę. Komisja apeluje do Zarządu, by sprawie tej poświęcał więcej uwagi i wpłynął na przeznaczenie do druku prac Towarzystwa papieru lepszej jakości. Komisja sprawdziła ponadto wyrywkowo zapisy księgowe i dowody kasowe i nie stwierdziła niezgodności lub nieprawidłowości w gospodarowaniu majątkiem Towarzystwa i w gospodarce finansowej. Toteż Komisja wnosi o udzielenie Zarządowi absolutorium za rok sprawozdawczy 1965.

Członkowie:
(—) *W. Iwanowska*
(—) *L. Żytkowicz*

Przewodniczący:
(—) *W. Hejnosz*

ZMIANY W SKŁADZIE TOWARZYSTWA

Nowi członkowie zwyczajni

Bulsiewicz Andrzej, dr, adiunkt Katedry Postępowania Karnego UMK, Toruń, Moczyńskiego 1/3.

Drozdowski Arnold, dr, adiunkt Katedry Zoologii Systematycznej UMK, Toruń, Krasińskiego 63.

Gilas Janusz, dr, adiunkt Katedry Prawa Międzynarodowego UMK, Toruń, Bydgoska 10/5.

Głuchowski Jan, dr, adiunkt Katedry Prawa Finansowego UMK, Toruń, Kraszewskiego 61/8.

Gorgolewski Stanisław, dr nauk matem.-fiz., doc. astronomii UMK, Toruń, Kraszewskiego 20.

Kasjan Jan Mirosław, dr, adiunkt Zespołowej Katedry Literatury Polskiej UMK, Toruń, Bydgoska 52.

Klimaszewska Jadwiga, dr filozofii, doc. Katedry Etnografii UMK, Toruń, Krasińskiego 59.

Krażewski Stanisław, dr, adiunkt Katedry Mineralogii UMK, Toruń, Moczyńskiego 1/3.

Kriesel Guido, dr, adiunkt Katedry Antropologii UMK, Toruń, Rybaki 47.

Michalski Bogdan, dr praw, Ośrodek Badań Naukowych im. Kętrzyńskiego w Olsztynie, Toruń, Krasińskiego 61/11.

Mrozek Stanisław, dr, adiunkt Katedry Historii Powszechnej, Starożytnej i Średniowiecznej UMK, Toruń, Krasińskiego 63.

Siankowa Ludmiła, dr, asystent naukowo-techniczny Katedry Zoologii Ogólnej UMK, Bydgoszcz, Świerczewskiego 31.

Skraga Jan, dr nauk przyrodniczych, doc. Katedry Chemii Fizycznej UMK, Toruń, Krasińskiego 59.

Staszewski Jacek, dr, adiunkt Katedry Historii Powszechnej, Starożytnej i Średniowiecznej UMK, Toruń, Moniuszki 40.

Wojciechowski Jan, dr filozofii, prof. nadzwyczajny mineralogii UMK, Łódź, Wierzbowa 1/21.

Zaorski Remigiusz, dr praw, prof. zwyczajny prawa międzynarodowego UMK, Gdynia, Świętojańska 1/5.

Nowi członkowie Wydziałów

Miejscowi-czynni:

Frąckowiak Danuta, dr nauk matem.-fizyczn., doc. fizyki Katedry Fizyki Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu, Poznań-Grunwald, ul. Włodkowica 27, m. 8.

Frąckowiak Mieczysław, dr nauk matem.-fiz., doc. fizyki doświadczalnej Katedry Fizyki Politechniki Poznańskiej, Poznań, ul. Włodkowica 27, m. 8.

Jaczynowska Maria, dr nauk humanistycznych, doc. historii starożytnej UMK, Toruń, Krasińskiego 57.

Janiszewski Leszek, dr nauk przyrodniczych, doc. fizjologii zwierząt UMK, Toruń, Kraszewskiego 22.

Jaworska Halina, dr nauk przyrodniczych, doc. botaniki UMK, Toruń, Matejki 20/22.

Kępczyński Klemens, dr nauk przyrodniczych, doc. botaniki UMK, Toruń, Bydgoska 14.

Kruszelnicki Zygmunt, dr filozofii, doc. historii sztuki UMK, Toruń, Krasińskiego 61.

Narębski Juliusz, dr nauk przyrodniczych, doc. geografii fizycznej UMK, Toruń, Mickiewicza 30.

Niewiarowski Władysław, dr nauk przyrodniczych, doc. geografii fizycznej UMK, Toruń, Kraszewskiego 20.

Strzelczyk Edmund, dr nauk przyrodniczych, doc. mikrobiologii UMK, Toruń, Fałata 81/5.

Uzarewicz Arkadiusz, dr nauk przyrodniczych, doc. chemii UMK, Toruń, Moczyńskiego 1/3.

Członkowie zwyczajni skreśleni w roku 1965:

mgr Łosiowa Maria.

Zmarli:

Stanisław Hiller	5 VII 1965
Stanisław Jaśkowski	16 XI 1965
Jadwiga Lechicka	20 IV 1965
Zygmunt Ledóchowski	13 IX 1965
Tymon Niesiołowski	12 VI 1965
Tadeusz Rakowiecki	6 IV 1965
Emma Skobejko	28 XII 1965

II

SPRAWOZDANIA Z POSIEDZEŃ

WYDZIAŁ I
NAUK HISTORYCZNYCH

Posiedzenie naukowe dnia 1 VI 1965 r.

Członek Wydziału Karol Górski przedstawia pracę własną: *Spór Kazimierza Jagiellończyka z Uniwersytetem Krakowskim (La controverse entre Casimir Jagiellon et l'Université de Cracovie).*

Posiedzenie naukowe dnia 26 X 1965 r.

Członek Wydziału Karol Górski przedstawia pracę Janusza Małłka: *Geneza i powstanie ustawy „Regimentsnottel" (La genèse et l'origine de la loi „Regimentsnottel").*

(Praca przekazana do druku w ROCZNIKACH TNT).

Posiedzenie naukowe dnia 18 XI 1965 r.

Członek Wydziału Leonid Żytkowicz przedstawia pracę Zenona Guldona: *Rozmieszczenie własności ziemskiej w ziemi dobrzyńskiej w końcu XVI wieku (La répartition de la propriété foncière dans la région de Dobrzyń).*

(Praca przekazana do druku w ROCZNIKACH TNT).

WYDZIAŁ II
FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNY

Posiedzenie naukowe dnia 12 I 1965 r.

Członek Wydziału Zofia Abramowicz przedstawia pracę Leona Witkowskiego: *Elementy antyczne w polskiej zagadce literackiej i ludowej (Les éléments antiques dans l'énigme polonaise littéraire et populaire).*

Członek Wydziału Stefan Narębski przedstawia pracę własną: *Sensacyjna ballada Jevdokii Rostopczinoj z roku 1846 o ujarzmionej Polsce (La ballade à sensation de Jevdokii Rostopczinoi du 1846, relative à la Pologne asservie).*

Posiedzenie naukowe dnia 19 XI 1965 r.

Członek Wydziału Konrad Górski przedstawia pracę Adeli Styczyńskiej: *Realizm powieści Tomasza Hardy'ego* (*Le réalisme dans le roman de Thomas Hardy*).

(Praca wydana w PRACACH WYDZIAŁU FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNEGO, t. 18 z. 3).

POSIEDZENIA KOMISJI FILOLOGICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 2 III 1965 r.

Bronisław Nadolski, *Zapomniany toruński tłumacz Lutra — Jan Krakowczyk (1566)*.

Henryk Misz, *Klasyfikacja wyrazów ze stanowiska syntaktycznego.*

Posiedzenie naukowe dnia 23 IV 1965 r.

Bronisław Nadolski, *Wyjazdy na studia zagraniczne i peregrynacje gdańszczan w XVII w.*

Antonina Bartoszewicz, *Nieznana rozprawa o Mickiewiczu sprzed powstania styczniowego.*

Posiedzenie naukowe dnia 1 VI 1965 r.

Bronisław Nadolski, *Humanista gdański — Michał Retellius.*

Henryk Misz, *Indeks wyrazów o syntaktycznie doniosłych własnościach słownikowych.*

Krystyna Kallas, *Z zagadnień typologii zdania pojedynczego (zdania dwuczłonowe).*

Maria Szupryczyńska, *O syntaktycznej problematyce czasownika.*

Posiedzenie naukowe dnia 10 VI 1965 r.

Konrad Górski, *Praca nad wydaniem krytycznym „Pana Tadesza".*

POSIEDZENIA KOMISJI FILOZOFICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 13 I 1965 r.

Bogusław Wolniewicz, *Początki filozofii greckiej — rozważania metodologiczne.*

Posiedzenie naukowe dnia 6 IV 1965 r.

Tadeusz Witwicki, *Klasyfikacja zajęć z punktu widzenia psychologii i pedagogiki.*

Posiedzenie naukowe dnia 1 VI 1965 r.

Józef Reutt, *O myśleniu „cybernetycznym" i myśleniu ludzkim.*

Posiedzenie naukowe dnia 6 X 1965 r.

Janusz Sztumski, *Rozwój poglądów na wartość pracy.*

Posiedzenie naukowe dnia 22 XII 1965 r.

Wacław Kubik, *Z zagadnień stanowienia prawa.*

POSIEDZENIA KOMISJI HISTORII SZTUKI

Posiedzenie naukowe dnia 5 V 1965 r.

Antoni Szymkowski, *Próba ustalenia fundatorów kościołów romańskich w Strzelnie.*

Posiedzenie naukowe dnia 10 XI 1965 r.

Marian Gumowski, *Herbarz patrycjatu toruńskiego.*

POSIEDZENIA KOMISJI BIBLIOGRAFII I BIBLIOTEKOZNAWSTWA

Posiedzenie naukowe dnia 8 V 1965 r.

Stefan Burhardt i Leonard Jarzębowski, *Stanisław Lisowski w służbie książki.*

WYDZIAŁ III

MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZY

Posiedzenie naukowe dnia 15 XI 1965 r.

Członek Wydziału Alina Ulińska przedstawia pracę Lesława Huppenthala: *Wymiary i parametry termodynamiczne związków wielkocząsteczkowych w roztworze* (*The Molecular dimensions and Thermodynamic parameters of High molecular polymers in solution*). Część I. *Trójmaślan celulozy w roztworach trójmaślanu gliceryny i ketonu metylowo-etylowego* (Part. I. *Cellulose Tributyrate in Tributyrin and Methyl Ethyl Ketone Solutions*).

Badano własności trójmaślanu celulozy w roztworach trójmaślanu gliceryny i ketonu metylowo-etylowego. W oparciu o pomiary mas cząsteczkowych na drodze rozpraszania światła i pomiary lepkościowe wyznaczono parametry molekularne polimeru. Wyniki doświadczalne interpretowane są w świetle teorii lepkości Kuraty-Stockmayera-Fixmana i prowadzą do wspólnej wartości stałej K z równania Flory'ego-

-Foxa, wskazując na jej niezależność od temperatury (w zakresie 0—50°) i od rodzaju użytych rozpuszczalników. W wyższych temperaturach następuje obniżenie wartości K. Z wyznaczonej stałej obliczono średnie wymiary makrocząsteczek w roztworze oraz wymiary nie zakłócone oddziaływaniem sił dalekiego zasięgu. Stwierdzono, że średnie odległości między końcami łańcucha makrocząsteczki ulegają w przybliżeniu dwukrotnemu wydłużeniu na skutek oddziaływania sił dalekiego zasięgu. Oddziaływanie zaś sił bliskiego zasięgu powoduje około sześciokrotne zwiększenie tej odległości, w czym trójkrotnie wydłużenie spowodowane jest ograniczeniem swobodnej rotacji segmentów polimeru wokół pojedynczego wiązania.

Elementem nowości jest, że znaleziona wartość parametru, charakteryzującego ograniczenia swobodnej rotacji, zbliżona jest do wartości odpowiadających giętkim polimerom winylowym, co świadczy, w przeciwieństwie do dawniejszych poglądów, o giętkości łańcucha celulozowego.

Członek Wydziału Antoni Basiński przedstawia pracę Michaliny Sierockiej: *Mechanizm otrzymywania zolu uwodnionego tlenku żelazowego na jonitach* (*The process of formation of ferric hydroxide sol by means of jon exchangers*).

Zbadano mechanizm tworzenia się zolu uwodnionego tlenku żelazowego na jonitach, posługując się metodą statyczną i dynamiczną. Bieg procesu koloidowania śledzono na podstawie zmian przewodnictwa właściwego H, wartości pH i zawartości jonów chlorkowych w powstałym zolu. Stosując metodę statyczną, przebieg procesu otrzymywania zolu zbadano w zależności od czasu wytrząsania, rodzaju anionitu, stężenia roztworów wyjściowych. W przypadku metody dynamicznej wyznaczono krzywe przebicia dla różnych stężeń roztworu wyjściowego. Zbadano wpływ zmian szybkości przepływu i stopnia zakwaszenia na bieg krzywych przebicia przy zachowaniu stałych parametrów takich, jak ilość złoża, wielkość kolumny, grubość ziarna. Na podstawie przeprowadzonych badań metodą statyczną i dynamiczną uzyskano potwierdzenie, że proces koloidowania przebiega przez pośrednie stadia równowag protolitycznych, proponowanych przez A. Basińskiego i autorkę:

Najkorzystniejsze warunki wymiany stwierdzono w przypadku stosowania średniozasadowych anionitów.

I. $[Fe(H_2O)_6]^{3+} + H_2O \rightleftharpoons [(H_2O)_5Fe(OH)]^{2+} + [H_3O]^+$

II. $[(H_2O)_5Fe(OH)]^{2+} + H_2O \rightleftharpoons [(H_2O)_4Fe(OH)_2]^+ + [H_3O]^+$

III. $[(H_2O)_4Fe(OH)_2]^+ + H_2O \rightleftharpoons [(H_2O)_3Fe(OH)_3] + [H_3O]^+$

IV. $(H_2O)_3Fe(OH)_3 - Fe(OH)_3 \cdot nH_2O$

V. $m[(H_2O)_5Fe(OH)]^{2+} + n[(H_2O)_4Fe(OH)_2]^+ + (m+n)H_2O \rightleftharpoons \{[Fe(OH)_3]_n \cdot$
$\cdot m[(H_2O)_4Fe(OH)_2]\} + (m+n)H_3O^+ + 3nH_2O$

Najkorzystniejsze warunki wymiany stwierdzono w przypadku stosowania średniozasadowych anionitów.

POSIEDZENIA KOMISJI ASTRONOMICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 4 I 1965 r.

A. Woszczyk, *Interpretacja widm kometarnych.*

Posiedzenie naukowe dnia 11 I 1965 r.

Z. Turło, *Superkorona słońca.*

Posiedzenie naukowe dnia 29 III 1965 r.

A. Bielski, *Wyładowania w plazmie.*

Posiedzenie naukowe dnia 24 V 1965 r.

Z. Turło, *Interferometryczne badania radioźródeł na słońcu.*

Posiedzenie naukowe dnia 9 XI 1965 r.

J. Dobrzycki, *Precesja w astronomii średniowiecznej.*

Posiedzenie naukowe dnia 15 XI 1965 r.

A. Woszczyk, *Fotometr fotoelektryczny Obserwatorium Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.*

POSIEDZENIA KOMISJI GEOGRAFICZNO-GEOLOGICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 11 XI 1965 r.

Zygmunt Chmurski, *Osady jeziorne (pleistoceńskie) z doliny Drwęcy koło Kurzętnika.*

Irena Brodniewicz, *Analiza faunistyczna pleistoceńskich osadów jeziornych doliny Drwęcy koło Kurzętnika.*

Posiedzenie naukowe dnia 17 III 1964 r.

Władysław Mrózek i Bożena Noryśkiewicz, *Wydmy i torfy w dolince koło Żółwina (The dunes and the peat in the small valley near Żółwin).*

Do charakterystycznych zjawisk morfologicznych w krajobrazie koło Żółwina, położonego 8 km na południowy wschód od Bydgoszczy, należą wydmy, tzw. „Siedmiogóry", terasa górna (IX) 38 m oraz wycięta na niej boczna dolinka z torfami, która jest tematem niniejszej notatki. Wydmy żółwińskie i dolinka boczna leżą w Pradolinie Toruńsko-Eberswaldzkiej w obrębie Kotliny Toruńsko-Bydgoskiej. Wydmy stanowią część czoła północno-wschodniego krańca wielkiego pola wydmowego bydgoskiego, którego powierzchnia osiąga 72 km^2. W zespole żółwińskich wydm dominują kształty parabol. Jedno z ramion (północne) paraboli wydmy przekracza koło Żółwina boczną dolinkę, uchodzącą w tym miejscu na terasę dolną. Miejsce to stanowi klucz do ustalenia chronologii zdarzeń niektórych zjawisk morfologicznych tej okolicy. Ramiona

wydm parabolicznych i łukowych skierowane na zachód, a czoło wydm na wschód, dowodzą, że wykształcone zostały przez wiatry wiejące z sektora zachodniego. Wydmy zbudowane są z piasków drobnoziarnistych. Około 62,5% przypada na frakcję do 0,25 mm, 36,5% na frakcję 0,25—0,50, a tylko 1% posiada frakcję 0,50—1,00 mm. Wydmy żółwińskie leżą na terasie górnej (IX), miejscami zasypały krawędź terasy i zeszły na niższy poziom dolinny. Dolinka boczna, wcięta przy ujściu na 12 m, posiada długość 2,5 km. Przy ujściu dolinka zatarasowana została przez wydmę wysoką 11 m. Z analizy ziarn piasku wydma w dolince wykazuje ten sam skład mineralny i mechaniczny, co piaski wydm położone na terasie górnej IX. Dolinka boczna na skutek zatarasowania przez północne ramię wydmy przestała spełniać rolę odwadniającą wód gruntowych spływających w kierunku Wisły. Na skutek tego w dolince bocznej podniósł się poziom wód gruntowych, a w lata mokre na powierzchni pojawiła się woda, co doprowadziło do lokalnego zabagnienia, zatorfienia. Proces ten trwał do końca XIX w., do czasu przekopania przez człowieka tarasującego wału wydmowego i rowu melioracyjnego, który odnawia częściowo ujściowy odcinek bocznej dolinki. Obecnie jeszcze niewielki obszar stanowi mokradło stałe, głównie na wiosnę, po okresie topnienia śniegów. Wykonane profile geologiczne przez dolinkę ustaliły miąższość zalegania torfów, na 2,50 m spoczywających na piaskach drobnoziarnistych. Badania wykazały również zupełny brak torfów pod wydmą tarasującą dolinkę. Przedstawione tu fakty stanowią dostateczne kryteria do ustalenia kolejności powstania omawianych form. Wydma wkraczająca w suchą dolinkę jest więc elementem młodszym od niej, a starszym od zalegających dolinkę torfów.

Powstaje z kolei zagadnienie wieku torfów. Torfy poddano badaniom palynologicznym, które przeprowadziła na wiosnę 1963 r. B. Noryśkiewicz w pracowni palynologicznej Zespołu Katedr Geografii UMK w Toruniu. Na podstawie analizy pyłkowej wyróżniono w rozwoju roślinności cztery piętra, stosując podział Firbasa (1949).

Piętro VII Firbasa, okres atlantycki Blytta i Sernandera. Główną rolę w tym piętrze, jak i w pozostałych, odgrywa sosna. Występuje ona w ilościach od 65% do 78%. Pewną rolę odgrywają jeszcze dąbrowy mieszane, chociaż w tym okresie na badanym terenie były one już niezbyt częste. Głównym składnikiem dąbrów mieszanych jest lipa, która wyraźnie dominuje nad dębem i wiązem. Osiąga ona w okresie atlantyckim swoje bezwzględne maksimum 7%. Wilgotne miejsca porośnięte były przez olszę, której krzewa na początku tego okresu osiąga 21%. Rezultatem dalekiego transportu są cztery ziarna pyłku *Carpinus*, sporadycznie też pojawiają się ziarna *Picea* i *Salix*. Bardzo niska jest krzywa brzozy, nie przekraczająca 1,5%. Wśród roślin zielnych najliczniejsze są *Graminae* — maksimum 10%, nieco mniej liczne są *Cyperaceae*, *Compositae*, *Ericaceae*.

Piętro VIII Firbasa, okres subborealny Blytta i Sernandera. Ilość *Quercetum mixtum* utrzymuje się na tym samym poziomie, co w okresie poprzednim, dopiero pod koniec okresu obserwujemy nieznaczny jej spadek. Panującym drzewem w *Quercetum mixtum* jest dąb — maksimum 6,5%, a nie jak w okresie atlantyckim lipa, która tu wyraźnie straciła na znaczeniu. Występuje ona w ilościach od 0,5 do 2,5%. Wiąz podobnie jak lipa nie odgrywa w lesie mieszanym większej roli. Olsza osiąga tu swoje bezwzględne maksimum 24,5%. W niewielkich ilościach występuje grab — bezwzględne maksimum 6,5%. Leszczyna utrzymuje się na tym samym poziomie, co w okresie poprzednim. Udział buku jest nieznaczny. *Acer* i *Fraxinus* pojawiają się sporadycznie. Jedno ziarno pyłku jodły pochodzi prawdopodobnie z dalekiego transportu. W środkowej części poziomu obserwujemy spadek krzywej sosny do 45%. Być może spowodowane to było bądź przez pożary, bądź przez wykarczowanie lasu. Za pożarami przemawiałaby obecność niewielkich węgielków. W miejsce zniszczonego lasu wkracza w większych ilościach brzoza oraz w mniejszych leszczyna. Ziarna pyłku Planta wskazują na obecność człowieka. Z roślin zielnych w dalszym ciągu najliczniejsze są *Gramtineae* i *Compositae*.

Piętro IX i X Firbasa, okres subatlantycki Blytta i Sernandera. Granica między dwoma ostatnimi piętrami nie zaznacza się wyraźnie w diagramie. W tym okresie następuje wzrost ilości sosny, która osiąga tu bezwzględne maksimum 84%. Udział ziarn pyłku roślin wchodzących w skład lasu mieszanego zmalał. Ze składników *Quercetum mixtum* lipa i wiąz występują w śladach, jedynie dąb utrzymuje się w ilości 1—4%. *Carpinus* i *Fagus* w nieznacznych procentach. Leszczyna podobnie jak wierzba i świerk nie odgrywa większej roli. Krzywa brzozy nie wykazuje większych zmian. Sporadycznie też występuje klon i jesion. Z przytoczonego profilu torfowiska wynika, że torf jest wieku atlantyckiego, subborealnego i subatlantyckiego. Wynika jeszcze dalej, że wydma wkroczyła do dolinki w okresie preborealnym i borealnym. Wiek powstania bocznej dolinki wciętej w terasę górną IX jest nadal problemem otwartym. Powstanie jej prawdopodobnie odnieść należy do późnego glacjału.

WYDZIAŁ IV
PRAWNO-SPOŁECZNY

Posiedzenie naukowe dnia 9 III 1965 r.

Członek Wydziału Wacław Szyszkowski przedstawia pracę własną: *Walka o prawa obywatelskie ludności murzyńskiej w Stanach Zjednoczonych (The Struggle of the colored population in the United States for civil rights).*

(Praca wydana w STUDIA IURIDICA, t. VI, z. 2).

Skierowano do druku pracę Janusza Gilasa: *Powszechne i całkowite rozbrojenie* (*Universal and total disarmament*).
(Praca wydana w STUDIA IURIDICA, t. VII, z. 2).

Posiedzenie naukowe dnia 26 X 1965 r.

Członek Wydziału Wiesław Daszkiewicz przedstawia pracę Andrzeja Bulsiewicza: *Postępowanie w przedmiocie odszkodowania za niesłuszne skazanie i bezpodstawne aresztowanie* (*The procedure in the compensation cases because of unjust condemnation and groundless arrest*).
(Praca przekazana do druku w STUDIA IURIDICA).

Posiedzenie naukowe dnia 23 XI 1965 r.

Członek Kazimierz Nowak przedstawia pracę własną: *System prezydencjalny w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej* (*The presidential governement of the United States*).
(Praca przekazana do druku w STUDIA IURIDICA).

Członek Wydziału Wacław Dawidowicz przedstawia pracę Jana Głuchowskiego: *Lokaty budżetowe w Polsce Ludowej* (*The budgetary investment in Poland*).
(Praca przekazana do druku w STUDIA IURIDICA).

Członek Wydziału Jerzy Śliwowski przedstawia pracę Barbary Kunickiej-Michalskiej: *Fałszywe oskarżenie w prawie karnym PRL na tle prawno-porównawczym* (*False accusation in criminal law of the Polish Peoples Republic on base's of comparative law*).
(Praca przekazana do druku w STUDIA IURIDICA).

POSIEDZENIA KOMISJI PRAWNICZEJ

Posiedzenie naukowe dnia 31 III 1965 r.

Edmund Mizerski, *Współczesny rozwój demokracji socjalistycznej w Związku Radzieckim.*

Posiedzenie naukowe dnia 2 VI 1965 r.

Józef Piszczek, *Podstawowe zagadnienia wykonywania administracji państwowej przez organizacje społeczne w prawie PRL.*

Posiedzenie naukowe dnia 30 XI 1965 r.

Kazimierz Biskupski, *Podstawowe zagadnienia ustrojów Afryki zachodniej.*

REGULAMIN

WYDZIAŁÓW TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

§ 1

Organizację wewnętrzną oraz tryb pracy wydziałów, przewidzianych w § 20 Statutu TNT, określa niniejszy regulamin.

§ 2

Towarzystwo Naukowe w Toruniu posiada cztery wydziały:

I. Historyczny,
II. Filologiczno-Filozoficzny,
III. Matematyczno-Przyrodniczy,
IV. Prawno-Społeczny.

Do Wydziału I wchodzi ponadto archeologia ziem polskich i etnologia. Do Wydziału II wchodzi nadto historia sztuki.

§ 3

Członkowie wydziałów dzielą się na miejscowych i zamiejscowych.

§ 4

Wszyscy członkowie wydziału mają prawo brania udziału w jego zebraniach naukowych i zebraniach jego komisji, przedstawiania i referowania prac naukowych własnych i innych osób.

Członek miejscowy, który z powodu zmiany miejsca zamieszkania przez rok nie bierze udziału w zebraniach wydziału lub wcześniej zawiadomi o tym przewodniczącego wydziału, przechodzi na mocy zwykłej uchwały administracyjnego zebrania wydziału do kategorii członków zamiejscowych.

§ 5

Członkowie wydziału mają prawo wyborcze czynne i bierne tylko w jednym wydziale.

§ 6

Kandydatów na członków wydziałów, którzy nie posiadają naukowego tytułu profesora, wybiera się raz w roku w sposób następujący:

Przynajmniej 3 członków wydziału przedstawia kandydata wydziałowi w umotywowanym piśmiennym wniosku najpóźniej do dnia 15 października. Na najbliższym administracyjnym zebraniu wydziałowym odbywa się, po odczytaniu wszystkich wniosków i po dyskusji, tajne głosowanie nad każdym kandydatem z osobna. Do ważności przyjęcia kandydata potrzebna jest obecność przynajmniej połowy członków miejscowych wydziału i większość $^3/_4$ liczby głosów obecnych.

§ 7

Wybory członków dokonuje ogólne zebranie członków miejscowych wszystkich wydziałów na dwóch kolejnych posiedzeniach. Na pierwszym z nich, po przedstawieniu nazwisk kandydatów z poszczególnych wydziałów, wybiera się komisję główną, po dwóch przedstawicieli z każdego wydziału, która pod przewodnictwem przewodniczącego ogólnego zebrania ma za zadanie rozpatrzyć przedstawione kandydatury. Na następnym ogólnym zebraniu, po wysłuchaniu sprawozdania komisji głównej, przystępuje się do wyborów. Do ważności wyborów potrzeba obecności przynajmniej połowy członków miejscowych ze wszystkich wydziałów oraz większość przynajmniej $^2/_3$ głosów obecnych osób. Głosowanie jest tajne. Jeżeli w zapowiedzianym terminie nie zbierze się komplet dostateczny, wybory mogą odbyć się w drugim terminie z góry wyznaczonym; zebranie to będzie zdolne do przeprowadzenia wyborów, jeżeli obecnych będzie co najmniej 10 członków.

§ 8

Każdy wydział wybiera swego przewodniczącego, jego zastępcę i sekretarza z grona swych członków miejscowych na 3 lata, w tajnym głosowaniu (bez zgłaszania kandydatur). Wybór jest ważny, jeżeli został dokonany bezwzględną większością głosów przy obecności przynajmniej połowy członków miejscowych wydziału.

§ 9

Wydziały odbywają zebrania ogólne oraz wydziałowe. Zebrania wydziałowe są naukowe i administracyjne.

§ 10

Zebrania ogólne składają się z członków miejscowych wszystkich wydziałów. Do ich zakresu działania należy wybór członków wydziałów oraz sprawy wspólne wydziałów, przekazane ogólnemu zebraniu przez ich prezydia. Ogólne zebrania prowadzą kolejno prezydia poszczególnych wydziałów, zmieniając się co roku w porządku podanym w § 2.

§ 11

Przedmiotem zebrań naukowych wydziału są prace i sprawozdania, które podają nowe wyniki badań naukowych. Prace przedstawiają członkowie wydziału. Winny być one złożone uprzednio na piśmie w formie gotowej do druku sekretarzowi wydziału, który zamieszcza je na porządku obrad zebrania. Prace przyjęte przez zebrania wydziałowe są drukowane w sprawozdaniach z posiedzeń wydziału. Większe rozmiarem prace drukuje się w osobnym wydawnictwie, sprawozdanie zaś podaje wówczas treściwą zapowiedź. Prace drukowane poprzednio nie mogą być przedstawiane wydziałom.

Wszystkie inne sprawy należą do zebrań administracyjnych wydziałów.

§ 12

Dla badań i prac specjalnych w zakresie swych czynności może każdy wydział ustanawiać komisje i komitety stałe lub czasowe. Komisje składają się z członków wydziałów, którzy do nich przystąpią, oraz współpracowników, tj. osób nie należących do wydziałów, lecz zaproszonych przez wydział do uczestnictwa w pracach komisji.

Przewodniczącymi komisji i komitetów są wybrani przez wydział jego członkowie, innych członków swych zarządów wybierają komisje (komitety) same spośród członków wydziału należących do komisji lub współpracowników komisji.

§ 13

Organem administracyjnym wydziałów jest Biuro TNT.

* *
*

Regulamin niniejszy został zatwierdzony uchwałą Zarządu Towarzystwa Naukowego w Toruniu dnia 22 grudnia 1965 r.

Za zgodność
Sekretarz Generalny TNT
(—) *Prof. dr Marian Biskup*

II

MATERIAŁY BIO- I BIBLIOGRAFICZNE CZŁONKÓW WYDZIAŁÓW TOWARZYSTWA

(ciąg dalszy)

Wydział I

JACZYNOWSKA MARIA urodziła się dnia 17 lutego 1928 r. w Warszawie, gdzie mieszkała do października 1944 r. Brała udział w Powstaniu Warszawskim jako sanitariuszka AK. Świadectwo dojrzałości uzyskała w Państwowym Liceum Ogólnokształcącym w Kutnie w czerwcu 1946 r.

W 1946 r. rozpoczęła studia historyczne na Uniwersytecie Łódzkim, gdzie pracowała pod kierunkiem prof. dra J. Wolskiego. W 1948 r. przeniosła się do Warszawy, gdzie jej opiekunem naukowym na Uniwersytecie Warszawskim był prof. dr Jerzy Manteuffel. Pod jego kierunkiem napisała pracę magisterską z dziedziny papirologii na temat *Rozwój rzemiosła w nomie Oxyrhynchos*. W latach 1947—1950 pracowała jako nauczycielka Liceum Administracyjno-Handlowego w Kutnie. W lipcu 1951 r. objęła etat st. asystenta na Uniwersytecie Warszawskim i tu rozpoczęła studia doktoranckie pod kierunkiem prof. dr I. Bieżuńskiej-Małowist. W 1955 r. objęła etat adiunkta na Uniwersytecie M. Kopernika w Toruniu, gdzie pracuje dotychczas. W październiku 1958 r. obroniła na Uniwersytecie Warszawskim pracę doktorską na temat *Sytuacja ekonomiczna nobilitas rzymskiej w okresie schyłku republiki*. W 1959 r. wyjechała na trzymiesięczne studia do Anglii, a w r. 1961/1962 uzyskała ośmiomiesięczne stypendium rządu francuskiego. Przebywała w Paryżu, gdzie pracowała pod kierunkiem prof. H. G. Pflauma. W lutym 1965 r. zakończyła przewód habilitacyjny na Uniwersytecie M. Kopernika w Toruniu. Tematem pracy habilitacyjnej były *Collegia iuvenum. Rola historyczna i działalność organizacji młodzieży rzymskiej w okresie wczesnego cesarstwa*. W 1965 r. została docentem Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu, kierownikiem Zakładu Historii Starożytnej. M. Jaczynowska należy do Polskiego Towarzystwa Historycznego, Polskiego Towarzystwa Filologicznego (członek Zarządu Oddziału Toruńskiego), Society for the promotion of Roman Studies (W. Brytania) i L'Association Internationale de l'Epigraphie Latine (Francja).

W okresie pracy na UMK pełniła szereg funkcji społecznych z ramienia PZPR, ZOZ, obecnie jest przedstawicielką uczelni w MRN w Toruniu, będąc wiceprzewodniczącą Komisji Kultury przy MRN.

Została przyjęta na członka I Wydziału Towarzystwa Naukowego w Toruniu w dniu 19 II 1966 r.

Spis prac: 1) Rozwój rzemiosła w świetle papirusów z Oxyrhynochos, Meander, 1951, nr 8, 9, s. 414—429 i nr 10, s. 510—542. 2) Cicero wobec wyzysku prowincji, Meander, 1953, nr 1, s. 10—25). 3) Własność ziemska nobilów w okresie schyłku republiki rzymskiej, Roczniki Dziejów Społ. i Gosp., R. 21: 1959, s. 9—49. 4) Dochody arystokracji senatorskiej z prowincji rzymskich a jej zróżnicowanie społeczno-ekonomiczne na schyłku republiki, Kwart. Histor., 1960, z. 2, s. 297—328. 5) The Economic Differentiation of the Roman Nobility at the End of the Republic, Historia, Zeitschrift für alte Geschichte, Bd. 11:1962, Heft 4, s. 486—499. 6) Collegia iuvenum. Rola historyczna i działalność organizacji młodzieży rzymskiej w okresie wczesnego cesarstwa, Toruń 1964, Wydawnictwo Uniwersytetu M. Kopernika, s. 207.

Wydział II

KRUSZELNICKI ZYGMUNT urodził się dnia 1 czerwca 1927 r. w Toruniu. Studiował na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, gdzie w r. 1950 uzyskał tytuł magistra filozofii w zakresie etnologii z etnografią, a w r. 1951 — w zakresie historii sztuki. Stopień doktora filozofii uzyskał na UMK w r. 1952, a stopień naukowy docenta habilitowanego historii sztuki — na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego w r. 1965. Pracę na stanowisku pomocniczego pracownika nauki rozpoczął na UMK w r. 1948, przechodząc kolejno stopnie od zastępcy asystenta do adiunkta; do r. 1951 pracował na Wydziale Humanistycznym UMK, a od tego roku na Wydziale Sztuk Pięknych UMK. W r. 1965 został powołany na stanowisko docenta etatowego w Katedrze Historii Sztuki na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Od r. 1955 jest współpracownikiem Komisji Sztuki TNT, a od r. 1960 sekretarzem tejże Komisji. W r. 1966 został powołany na członka miejscowego Wydziału II Filologiczno-Filozoficznego Towarzystwa Naukowego w Toruniu. Od okresu ukończenia studiów jest członkiem Stowarzyszenia Historyków Sztuki, pełniąc w różnych latach szereg funkcji w zarządzie Oddziału Toruńskiego tegoż Stowarzyszenia, m. in. prezesa, wiceprezesa i przewodniczącego Sekcji Naukowej.

Spis prac: a) Wydawnictwa książkowe i artykuły: 1) Zabytki Torunia (wspólnie z J. Hecht), [w:] Toruń i jego zabytki, pod red. S. Duńskiego, Warszawa 1952. 2) Czternastowieczna płyta nagrobna małżonków von Soest w kościele św. Jana w Toruniu (streszczenie), Biuletyn Historii Sztuki, R. 17, nr 4, Warszawa 1955. 3) Przyczynek do zagadnienia ikonografii dawnego ołtarza głównego w kościele Panny Marii w Toruniu (streszczenie), Biuletyn Historii Sztuki, R. 19, nr 2. Warszawa 1957. 4) Uwagi o ikonografii i genezie artystycznej

malowidła ściennego „Sąd Ostateczny" w kościele św. Jana w Toruniu (streszczenie), Biuletyn Historii Sztuki, R. 19, nr 3, Warszawa 1957. 5) Czternastowieczna płyta nagrobna małżonków von Soest w kościele św. Jana w Toruniu, Studia Pomorskie, t. 1, Wrocław—Kraków 1957. 6) Dawne widoki Torunia, Studia Pomorskie, t. 2, Wrocław 1957. 7) Prof. dr Bożena Stelmachowska (wspomnienie pośmiertne), Zapiski Historyczne, t. 22: 1956, z. 4, Toruń 1958. 8) Ze studiów nad ikonografią Chrystusa Frasobliwego (streszczenie), Biuletyn Historii Sztuki, R. 20, nr 3/4, Warszawa 1958. 9) Problem genealogii artystycznej toruńskiego obrazu pasyjnego, Teka Komisji Historii Sztuki, t. 1, Toruń 1959. 10) Ze studiów nad ikonografią Chrystusa Frasobliwego, Biuletyn Historii Sztuki, R. 21 nr 3/4, Warszawa 1959. 11) Z dziejów postaci „frasobliwej" w sztuce, Teka Komisji Historii Sztuki, t. 2, Toruń 1961. 12) Obraz z Donaborowa i zagadnienie ikonografii Chrystusa w Studni, Teka Komisji Historii Sztuki, t. 3, Toruń 1965. b) Recenzje: 13) W. Dalbor, Ocena dorobku historii architektury polskiej, Kwartalnik Historii Nauki i Techniki, R. 2, nr 3, Warszawa 1957. 14) J. Puciata-Pawłowska, Maksymilian Antoni Piotrowski, Zapiski Historyczne, t. 24: 1958—1959, z. 4, Toruń 1959. 15) P. Skubiszewski, Architektura opactwa cysterskiego w Pelplinie, Zapiski Historyczne, t. 24: 1958—1959, z. 2—3, Toruń 1959. 16) H. Dziurla, Szczecin, zamek, jego dzieje i odbudowa, Zapiski Historyczne, t. 25: 1960, z. 3—4, Toruń 1960. 17) J. Stankiewicz, B. Szermer, Gdańsk, rozwój urbanistyczny i architektoniczny oraz powstanie zespołu Gdańsk—Sopot—Gdynia, Zapiski Historyczne, t. 27:1962, z. 1, Toruń 1962. 18) D. Sokolnicki, Relikwiarz z Elbląga z 1388 r., Rocznik Elbląski, t. 2, Gdynia 1963. 19) T. Suleżyska, Adam Wolski — rysownik, Rocznik Elbląski, t. 2, Gdynia 1963. 20) M. i E. Gąsiorowscy, Toruń, Zapiski Historyczne, t. 31:1966, z. 1, Toruń 1966.

Wydział III

JANISZEWSKI LESZEK urodził się dnia 4 czerwca 1925 r. w Bydgoszczy. W 1939 r. ukończył I klasę gimnazjalną w Miejskim Gimnazjum Przyrodniczym im. M. Kopernika. W okresie okupacji wywieziony został do Niemiec. W 1944 roku zgłosił się ochotniczo do Armii Polskiej na Zachodzie, w której służył do końca 1946 r. W okresie tym w Polskim Liceum im. Juliusza Słowackiego w Szkocji kontynuował studia średnie. W 1947 r. powrócił do kraju i w 1948 r. uzyskał maturę w Państwowym Liceum dla Dorosłych w Bydgoszczy. W tym samym roku wstąpił na Wydział Matematyczno-Przyrodniczy Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu — kierunek biologia. W 1952 r. uzyskał dyplom magistra filozofii w zakresie biologii. Bezpośrednio po uzyskaniu dyplomu powołany został na stanowisko asystenta przy Katedrze Neurofizjologii i Fizjologii Porównawczej UMK, a w roku 1956 przyznano mu tytuł adiunkta. Dnia 1 IV 1960 r. uzyskał stopień doktora nauk przyrodniczych. W latach 1961/1962 przebywał jako stypendysta Fundacji Rockefellera w Uniwersytecie Columbia w Nowym Jorku, gdzie pracował w Zakładzie Neurofizjologii pod kierownictwem profesora H. Grundfesta. Habilitował się 8 V 1965 r., uzyskując stopień docenta fizjologii porównawczej. Z dniem 1 II 1966 r. powołany został na stanowisko Kierownika Zakładu Fizjologii Porównawczej UMK. Jest członkiem zarządu (wiceprzewodniczący) Od-

działu Toruńskiego Polskiego Towarzystwa Fizjologicznego, członkiem Polskiego Towarzystwa Przyrodników oraz Polskiego Towarzystwa Zoologicznego.

Spis prac: 1) (wspólnie z E. Orlińską i M. Preckajłą) Zagadnienie chemicznych mediatorów w przenoszeniu impulsu nerwowego na podstawie badań nad układem błędnikowym, Acta Physiol. Pol., vol. 1:1954, s. 113—114. 2) Działanie tyroksyny na układ przedsionkowy ucha królika, Acta Physiol. Pol., vol. 5:1954, s. 489—491. 3) (wspólnie z H. Nowicką, J. Narębskim, J. Hurynowicz i Z. Bargiel) L'effet de *Schisandra Chinensis Bail* sur EEG des lapins soumis préalablement á l'hypothermie, First International Congres of Neurological Sciences, Bruksela, July 21—28, 1957, Communication libre 23, s. 156—158. 4) (wspólnie z H. Gorzym, J. Narębskim, G. Olejarczuk i Z. Szawłowską) Zmiany EEG i chronaksji układu westibularnego królików pod wpływem alkoholu etylowego, Acta Physiol. Pol., vol. 8:1957, fasc. 3—3a, s. 339. 5) (wspólnie z J. Krawczakiem, J. Narębskim, G. Olejarczuk) Zmiany EEG oraz chronaksji przedsionkowej ucha u królików pod wpływem hipotermii, Acta Physiol. Pol., vol. 8:1957, fasc. 3—3a, s. 400—401. 6) (wspólnie z H. Nowicką, Z. Bargiel, J. Narębskim i J. Hurynowicz) Wpływ *Schisandra Chinensis* na chronaksję przedsionkową królików po przebytej hipotermii, Acta Physiol. Pol., vol. 8:1957, fasc. 3—3a, s. 487—488. 7) (wspólnie z H. Nowicką, J. Narębskim, J. Hurynowicz i Z. Bargiel) Wpływ *Schisandra Chinensis* na elektroencefalogramy królików po przebytej hipotermii, Acta Physiol. Pol., vol. 8:1957, fasc. 3—3a, s. 489—490. 8) (wspólnie z J. Hurynowicz i W. Kądzielą) L'effet de *Schisandra chinensis* sur la chronaxie du système neurovasculaire du pouce, J. de Physiol., vol. 50:1958, s. 321—325. 9) (wspólnie z J. Krawczakiem, J. Narębskim i G. Olejarczuk) Zmiany EEG oraz chronaksji przedsionkowej ucha królika pod wpływem hipotermii, Studia Soc. Sc. Tor., Sectio E (Zoologia), vol. 4:1958, nr 4, s. 1—15. 10) (wspólnie z H. Gorzym, J. Narębskim, G. Olejarczuk i Z. Szawłowską) Zmiany EEG i chronaksji układu westibularnego królików pod wpływem alkoholu etylowego podanego dożylnie, Studia Soc. Sc. Tor., Sectio E (Zoologia), vol. 4:1958, nr 5, s. 1—22. 11) (wspólnie z J. Hurynowicz, E. Czarneckim, J. Krawczakiem i J. Narębskim) Etude de l'influence de la sérotonine (5-Hydroxytryptamine, 5HT), sur l'E.E.G. et les chronaxies vestibulaires chez le Lapin, J. de Physiol., vol. 51:1959, fasc. 3, s. 478—480. 12) (wspólnie z J. Hurynowicz, Z. Bargiel, J. Narębskim i H. Nowicką) Wpływ *Schisandra chinensis* Baill na czynność bioelektryczną mózgu (EEG) i układ westibularny królików poddanych uprzednio hipotermii è frigore, Studia Soc. Sc. Tor., Sectio G (Physiologia), vol. 1:1959, fasc. 1, s. 1—25. 13) (wspólnie z J. Hurynowicz, E. Czarneckim, J. Krawczakiem i J. Narębskim) Wpływ serotoniny na EEG i układ westibularny ucha królika, Acta Physiol. Pol., vol. 10:1959, fasc. 6, s. 764—765. 14) Chronaksjometryczna ocena pobudliwości obwodowego układu naczynio-ruchowego w stanach znużenia i zmęczenia u ludzi, Acta Physiol. Pol,. vol. 11:1960, fasc. 5/6, 736—737. 15) Wpływ niektórych stimulatorów na pobudliwość obwodowego układu naczynioruchowego u ludzi. Acta Physiol. Pol., vol. 11:1960, fasc. 5/6, s. 734—735. 16) O zatrudnieniu absolwentów biologii Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu, Życie Szkoły Wyższej, 1960, nr 11, s. 115—118. 17) Chronaksjometryczna ocena wpływu niektórych stymulatorów na obwodowy układ naczynioruchowy w stanach znużenia i zmęczenia, Studia Soc. i Cc. Tor., Sectio G (Physiologia), vol. 1:1961, nr 4, s. 1—57. 18) (wspólnie z H. Grundfestem i E. Aljure) The Ionic Nature of Conductance Increases Induced in Rajid Electroplaques by Depolarizing and Hyperpolarizing Currents, J. gen. Physiol., vol. 45:1962, nr 3, s. 598 A. 19) (wspólnie z H. Grundfestem i E. Aljure) Wpływ niektórych jonów na czynność płytek elektrycznych u płaszczek, Pamiętnik IX Zjazdu PTF,

Toruń 1963, s. 111. 20) Organizacja i działalność Morskiego Laboratorium Biologicznego w Woods Hole, USA. Kosmos, Seria A, Biologia, 1:1964, s. 83—85. 21) Współczesne poglądy na genezę zjawisk bioelektrycznych. I — Potencjał spoczynkowy, Acta Physiol. Pol., vol. 15:1964, fasc. 3, s. 35 P. 22) Współczesne poglądy na genezę zjawisk bioelektrycznych. II — Potencjał czynnościowy, Acta Physiol. Pol., vol. 15:1964, fasc. 3, s. 36 P. 23) Współczesne poglądy na budowę błony plazmatycznej, Acta Physiol. Pol., vol. 15:1964, fasc. 3, s. 37 P. 24) Technika przygotowania i przechowywania mikroelektrod szklanych, Acta Physiol. Pol., vol. 16:1965, fasc. 1, s. 159—164. 25) Porównawcza analiza elementarnych zjawisk bioelektrycznych u niektórych bezkręgowców (*Hirudo medicinalis* L., *Lumbricus terrestris* (L.), *Carausius morosus* Br., *Tenebrio molitor* L., *Tegenaria* sp.). Wydawnictwa UMK Toruń 1965, s. 1—44. 26) Methods of preparation and storage of glass microelectrodes, Acta Physiol. Pol., vol. 16:1965, nr 1, s. 131—136. 27) (wspólnie z W. Gierasimowem) Wlijanie uretana na elektriczieskuju aktiwnost' i wyprjamlajuszczije swojstwa membran gigantskich nierwnych kletok raznych żiwotnych, Czetwiertoje naucznoje sowieszczanije po ewolucjonnoj fizjołogii, poswiaszczennoje pamiati Akademika L. A. Orbeli, Leningrad 1965, s. 77—78.

JAWORSKA HALINA urodziła się dnia 16 lutego 1922 r. w Kielcach. Do szkoły podstawowej i Gimnazjum Ogólnokształcącego uczęszczała w Kozienicach, w województwie kieleckim. Świadectwo dojrzałości otrzymała po zakończeniu działań wojennych w r. 1946 w Toruniu w Szkole Ogólnokształcącej im. Żeromskiego. W tymże roku rozpoczęła studia na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu na Wydziale Biologii. W 1952 r. uzyskała tytuł magistra filozofii. Po trzechletniej pracy w szkole ogólnokształcącej jako nauczycielka chemii rozpoczęła pracę naukową w Zakładzie Botaniki Ogólnej UMK w Toruniu, gdzie pracuje obecnie jako adiunkt tego Zakładu. Stopień naukowy doktora nauk przyrodniczych uzyskała 8 kwietnia 1960 r. W roku 1960 pracowała u prof. dr Marii Skalińskiej i przez 9 miesięcy w Instytucie Genetyki w Lund. Otrzymane tam stypendium szwedzkie pozwoliło jej jeszcze na 3 dalsze miesiące pracy, a w związku z wynikami tych prac Szwedzka Akademia Nauk udzieliła doc. dr H. Jaworskiej rocznego stypendium, z którego obecnie korzysta. Dotychczas wykonała 21 prac, z tego 13 wydrukowano, reszta oddana do druku. Stopień docenta uzyskała 14 V 1965 r.

Spis prac: 1) O budowie anatomicznej szparek u naturalnego mieszańca *Saxifraga caesia* × *Saxifraga aizoides*, Studia Soc. Sc. Torun., t. 3:1959, nr 1, s. 1—14. 2) Powstanie i budowa włosków pajęczynowatych u *Sempervivum arachnoideum*, Wszechświat, 1959, z. 3, s. 68—72. 3) Badania anatomiczne mieszańca naturalnego *Saxifraga caesia* × *Saxifraga aizoides*, Studia Soc. Sc. Torun., vol. 4:1960, nr 5, s. 51—71 i 18 tabl. 4) Badania kariologiczne nad różnicowaniem się tapetum pylników u *Isopyrum thalictroides*. Praca oddana do druku w Acta Biol. Cracov. 5) (w: Skalińska i inni) Further additions to chromosome number of Polish Angiosperms, Acta Soc. Bot. Pol., t. 30:1961, s. 483—489. 6) Badania kariologiczne nad rozwojem tapetum w pylnikach *Cichorium intybus*, Studia Soc. Sc. Torun. vol. 6:1963, nr 7, s. 205—230 i 7 tabl. 7) Zagadnienie istnienia aparatu Golgiego u roślin, Wiadomości Botaniczne, t. 7:1963, z. 2, s. 145—151. 8) Synchronizm podziałów

macierzystych komórek pyłku i stadiów rozwojowych woreczka zalążkowego u *Cichorium intybus*. Praca oddana do druku w Acta Soc. Bot. Pol. 9) Badania kariologiczne nad *Vincetoxicum officinale*. Studia Soc. Sc. Torun., vol. 7 : 1964, nr 3, s. 125—134. 10) (w: Skalińska i inni) Additions to chromosome numbers of Polish Angiosperms (Fifth contribution), Acta Soc. Bot. Pol., t. 33:1964, s. 45—76. 11) A technique for removing silver grains and gelatin from Tritium autoradiographs of human chromosomes (wspólnie z N. Bianchi, A. Lima-de-Faria), Hereditas, 51:1964, s. 207—211. 12) Haplo-diploid chimaeras in *Haplopappus gracilis* (wspólnie z A. Lima-de-Faria), Hereditas, 52:1964, s. 119—122. 13) Persisting nucleoli in *Vincetexicum officinale* (wspólnie z G. Ostergren), praca oddana do druku w Hereditas. 14) Nucleolar behaviour at mitosis with sticky chromosomes induced by othylene glycol (wspólnie z G. Östergren), praca oddana do druku w Hereditas. 15) Thin-Layer chromatographic analysis of *Saxifraga caesia*, *Saxifraga aizoides* and their natural hybrid *Saxifraga caesia* × *Saxifraga aizoides* (wspólnie z N. Nybom), praca oddana do druku w Hereditas. 16) DNA synthesis in the chromosomes of *Haplopappus gracilis* (wspólnie z Lima-de-Faria), praca oddana do druku w Hereditas. 17) Badania cytologiczne *Saxifraga caesia*, *Saxifraga aizoides*, i ich domniemanego mieszańca *Saxifraga caesia* × *Saxifraga aizoides*, praca habilitacyjna, powielona w drukarni UMK w Toruniu. 18) Polska Fasola z Orłem, Wiadomości Botaniczne, t. 8:1964, z. 2, s. 155—161.

KĘPCZYŃSKI KLEMENS urodził się dnia 19 listopada 1916 r. w miejscowości Ksawery w powiecie rypińskim. Szkołę podstawową ukończył w Chrostkowie (pow. Rypin). W 1932 r. zaczął uczęszczać do gimnazjum w Płocku. Świadectwo dojrzałości otrzymał w 1937 r. Po ukończeniu szkoły średniej odbywał roczną służbę wojskową. Następnie udał się na studia (1938 r.) do Państwowego Pedagogium w Toruniu, gdzie studiował do wybuchu wojny. W 1939 r. brał czynny udział w walkach w obronie Modlina. Po kapitulacji dostał się do niewoli niemieckiej, z której po kilku miesiącach został zwolniony. Podczas wojny ukrywał się przed Niemcami, początkowo w okolicach Płocka (do 1941 roku), a następnie w Kielcach (od 1941 do 1942 r.), w Warszawie (od 1942 do 1943) i w Bielanach w powiecie grójeckim (do końca wojny). Na urzymanie zarabiał w tym czasie głównie pracą fizyczną. Pod koniec wojny pracował w majątku nasienniczym w Bielanach przy hodowli łubinu słodkiego, traw i warzyw. Poza tym nauczał w tajnych kompletach gimnazjalnych. Po odzyskaniu niepodległości uczył dzieci w szkole podstawowej w Sadłowie. Pod koniec 1945 r. rozpoczął studia na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym. W 1946 r. powołany został na stanowisko pomocniczego pracownika nauki w Zakładzie Systematyki i Geografii Roślin, gdzie pracuje do dnia dzisiejszego. Wyższe studia botaniczne ukończył w 1950 r. Stopień naukowy doktora nauk przyrodniczych uzyskał w 1959 r., docenta zaś 14 maja 1965 r.

Spis prac: a) Prace monograficzne: 1) Zespoły roślinne Jezior Skępskich i otaczających je łąk, Stud. Soc. Scienc. Tor. Suppl., 1960, 6:1—244, Toruń. 2) Szata roślinna Wysoczyzny Dobrzyńskiej (w druku — Wydawn. UMK).

b) Rozprawy i artykuły naukowe: 3) Nowe stanowiska *Betula humilis* Schrk. koło miejscowości Skępe w powiecie lipnowskim, Zesz. Nauk. UMK, 1956, 1:149—161, Toruń. 4) Flora tratw macerujących się w zbiorniku wodnym w Łęgnowie nad Brdą, Zesz. Nauk. UMK, 1958, 2:65—86, Toruń. 5) Roślinność i historia torfowiska Siwe Bagno w Borach Tucholskich, Zesz. Nauk. UMK, 1958, 2:87—116, Toruń. 6) Nowe stanowiska żurawiny drobnolistkowej (*Oxycoccus microcarpus* Turcz.) w powiecie brodnickim i świeckim, Fragm. Flor. et Geobot., Ann. V, 2:170—176. 7) Nowe stanowiska wolfii bezkorzeniowej (*Wolffia arrbiza*) L. (Wimm) w powiecie lipnowskim, Zesz. Nauk. UMK, 1960, 7:115—124, Toruń. 8) Zespoły roślinne jeziora Sukiel koło Olsztyna (w druku — Zesz. Nauk. WSR w Olsztynie). 9) Roślinność obszaru przeznaczonego pod zalew Brdy w okolicach Koronowa, Przyr. Polski Zach., 1960, 3—4:33—46 (wspólnie z mgr M. Ceynowa). 10) Rośliny rzadziej spotykane na Wysoczyźnie Dobrzyńskiej, cz. 1, Fragm. Flor. et Geobot., Ann. 7, 1961, 2:309—316. 11) Rośliny rzadziej spotykane na Wysoczyźnie Dobrzyńskiej, cz. 2, Fragm. Flor. et Geobot., Ann. 9:1962, 2:245—256. 12) Stanowiska *Pisolithus arenarius* Alb. et Schw. na Wysoczyźnie Dobrzyńskiej, Fragm. Flor. et Geobot., Ann. 9:1963, 4:495—497. 13) Stanowiska *Hildenbrandia rivularis* (Liebm.) I. Ag. na Wysoczyźnie Dobrzyńskiej, Fragm. Flor. et Geobot., Ann. 9:1963, 4:499—501. 14) Rośliny rzadziej spotykane na Wysoczyźnie Dobrzyńskiej, cz. 3, Fragm. Flor. et Geobot., Ann. 10:1964, 4:7—17. 15) Stosunki florystyczno-fitosocjologiczne łachy wiślanej koło Złotorii w powiecie toruńskim (maszynopis oddano do redakcji). 16) Historia roślinności w okolicach jeziora Gardno (maszynopis). 17) Rezerwat „Ostrów Panieński" (stosunki florystyczne i fitosocjologiczne) (wspólnie z J. Michalską), (maszynopis). 18) Rezerwat lasu łęgowego na Kępie Bazarowej koło Torunia (razem z J. Michalską) (maszynopis). 19) Zespoły jeziora Pakość w powiecie inowrocławskim (maszynopis). 20) Mapa zbiorowisk leśnych na obszarze projektowanego „Parku 1000-lecia nad Gopłem" (wspólnie z M. Boińskim, M. Rejewskim i M. Sokołem). c) Praca popularnonaukowa: 21) Rezerwat torfowiskowy z brzozą karłową (*Betula nana* L.) w Liniach koło Dąbrowy Chełmińskiej na Pomorzu (maszynopis).

NARĘBSKI JULIUSZ urodził się dnia 5 stycznia 1927 r. we Włocławku. W latach 1928—1945 przebywał w Wilnie, gdzie do r. 1941 uczęszczał do szkoły podstawowej i średniej. W czasie okupacji niemieckiej uczył się w kompletach tajnego nauczania. W 1945 r. przybył do Torunia, gdzie w czerwcu 1946 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. W latach 1946—1951 studiował medycynę w Akademii Medycznej w Gdańsku, uzyskując dyplom lekarza w październiku 1952 r. W latach 1948—1950 był zastępcą asystenta w Zakładzie Chemii Fizjologicznej Akademii Medycznej w Gdańsku. Po studiach i kilkumiesięcznym stażu w Szpitalu Miejskim w Toruniu, rozpoczął pracę na UMK w Toruniu w Zakładzie Neurofizjologii i Fizjologii Porównawczej, początkowo jako zastępca asystenta, od 1953 r. jako asystent, w latach 1954—1956 st. asystent i od 1956 r. adiunkt. W kwietniu 1960 r. na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UMK uzyskał stopień doktora nauk przyrodniczych. W r. 1961 przebywał w Marsylii na tygodniowym Wyższym Kursie Elektroencefalografii Światowej Federacji Towarzystw Elektroencefalografii i Neurofizjologii Klinicznej oraz — z komunikatem — na V Międzyna-

rodowym Kongresie tej Federacji w Rzymie. W 1963 r. odbył dziewięciomiesięczne studia specjalne w Rrzymie w Instituto Superiore di Sanità w Zakładzie Chemii Terapeutycznej, kierowanej przez laureata Nagrody Nobla prof. Daniele Bovet, w pracowni neurofarmakologii prof. V. G. Longo. Studia te odbył jako stypendysta Rządu Italii. Habilitował się z fizjologii na UMK w Toruniu w dniu 8 maja 1965 r. Specjalnością jego jest fizjologia mózgu. Z dniem 1 stycznia 1966 r. powołany został na stanowisko docenta etatowego i kierownika Zakładu Neurofizjologii w Katedrze Neurofizjologii i Fizjologii Porównawczej UMK.

Jest członkiem Zarządu Oddziału Toruńskiego Polskiego Towarzystwa Fizjologicznego, piastując przez szereg lat funkcję skarbnika, a obecnie sekretarza, członkiem Zarządu Towarzystwa Lekarskiego w Toruniu od 1955 r., członkiem Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika.

Spis prac: 1)Wpływ sympatykolizy na chronaksję układu przedsionkowego królika, Acta Physiol. Polon., 1954, 5:486—489. 2) Projekt struktury organizacyjnej i regulaminu Wojewódzkiej Poradni Przeciwalkoholowej, Zdrowie Publ., 1956, 2:135—140. 3) (wspólnie z Z. Hinzem i J. Hurynowicz) Próba zapisu EEG królików przy użyciu elektrod stykowych, Acta Physiol. Polon., 1956, 7:487—493. 4) O swoistych ciałach czynnych sporyszu i ich zastosowaniu, Wszechświat, 1956, 7:156—162. 5) (wspólnie z J. Hurynowicz i Z. Chmielewską) L'influence de *Schisandra chinensis* sur l'EEG de l'homme fatigué, XX Congrès International de Physiologie, Bruxelles, 1956:454—456. 6) (wspólnie z J. Hurynowicz i Z. Chmielewską) Wpływ *Schisandra chinensis* na EEG u nerwicowców wyczerpanych z rysami depresyjnymi, Neurol. Neurochir. Psychiatria Polska, 1957, 7:41—51. 7) (wspólnie z H. Nowicką, L. Janiszewskim, J. Hurynowicz i Z. Bargiel) L'effet de *Schisandra chinensis* Baill sur l'EEG des lapins soumis préalablement a l'hypotermie, I Congrès International de Sciences Neurologiques, Bruxelles 1957, Exc. Med. s. 156—158. 8) (wspólnie z H. Gorzym, L. Janiszewskim, G. Olejarczuk i Z. Szawłowską) Zmiany EEG i chronaksji westibularnej królików pod wpływem alkoholu etylowego, Acta Physiol. Polon., 1957, 8:487—488. 9) (wspólnie z H. Nowicką, Z. Bargiel, L. Janiszewskim i J. Hurynowicz) Wpływ *Schisandra chinensis* na chronaksję przedsionkową królików po przebytej hipotermii, Acta Physiol. Polon., 1957, 8:487—488. 10) (wspólnie z H. Nowicką, L. Janiszewskim, J. Hurynowicz i Z. Bargiel) Wpływ *Schisandra chinensis* na EEG królików po przebytej hipotermii, Acta Physiol. Polon., 1957, 8:488—490. 11) (wspólnie z J. Krawczakiem, L. Janiszewskim i G. Olejarczuk) Zmiany EEG oraz chronaksji przedsionkowej ucha królików pod wpływem hipotermii, Acta Physiol. Polon., 1957, 8:400—401. 12) Wpływ przewlekłego uczulenia anafilaktycznego na EEG królików, Acta Physiol. Polon., 1957, 8:479—481. 13) (wspólnie z H. Gorzym, L. Janiszewskim, G. Olejarczuk i Z. Szawłowską) Zmiany EEG i chronaksji układu westibularnego królików pod wpływem alkoholu etylowego podanego dożylnie, Stud. Soc. Scient. Torunensis, 4:1958, 5:1—22. 14) (wspólnie z J. Krawczakiem, L. Janiszewskim i G. Olejarczuk) Zmiany EEG oraz chronaksji przedsionkowej ucha królika pod wpływem hipotermii, Studia Soc. Scient. Torunensis, 4:1958, 4:1—15. 15) Étude electroencephalographique au cours des états anaphylactiques tardifs chez le lapin. J. Physiol., Paris 1958, 50 : 431—435. 16) (wspólnie z J. Hurynowicz, Z. Bargiel, L. Janiszewskim i H. Nowicką) Wpływ *Schisandra chinensis* Baill na czynność bioelektryczną mózgu (EEG) i układ westibularny królików, poddanych uprzednio hipotermii è frigore, Studia Soc. Scient. Torunensis, 1 : 1959, 1 : 1—25. 17) (wspólnie z J. Hurynowicz,

E. Czarneckim, L. Janiszewskim i J. Krawczakiem) Étude de l'influence de la sérotonine (5-hydroxytryptamine 5-HT) sur l'EEG et les chronaxies vestibulaires chez le lapin. J. Physiol., Paris 1959, 51 : 478—480. 18) EEG alternations in abortive repeated anaphylactic shock, Electroenceph. Clin. Neurophysiol., 1959, 9 : 180—181. 19) Zmiany EEG królików w powtarzanych wstrząsach anafilaktycznych (I) przy użyciu jako antygenu surowicy końskiej nie konserwowanej, Acta Physiol. Polon., 1960, 11 : 845—847. 20) Zmiany EEG królików w powtarzanych wstrząsach anafilaktycznych (II) przy użyciu jako antygenu surowicy końskiej konserwowanej, Acta Physiol. Polon., 1960, 11 : 847—848. 21) Zmiany EEG królików w powtarzanych wstrząsach anafilaktycznych (III). Wpływ premedykacji atropiną i efedryną przy użyciu surowicy konserwowanej i nie konserwowanej, Acta Physiol. Polon., 1960, 11 : 848—849. 22) Czynność bioelektryczna mózgu (EEG) królików w poronnych powtarzanych wstrząsach anafilaktycznych w toku przewlekłych stanów uczuleniowych, Studia Soc. Scient. Torunensis, 1 : 1961, 3 : 1—72. 23) (wspólnie z J Hurynowicz) EEG changes in repeated anaphylactic shock in rabbits after serotonine (5-HT) and 5-hydroxytryptophan (5-HTP) premedication, V Internat. Congres of EEG and Clin. Neurophysiol., Roma 1961, Exc. Med. 205—206. 24) (wspólnie z J. Hurynowicz) Obraz EEG wstrząsu anafilaktycznego u królików pod wpływem niektórych środków farmakologicznych o działaniu neurotropowym, Symp. Elektrofizjol. PTF, Sopot 1961 : 23. 25) (wspólnie z W. Romanowskim i W. Kądzielą) Wpływ butanolamidu l-metylo d-lizergowego (Deseril) na zmiany EEG u królików wywołane 5-hydroksytryptofanem i 5-hydroksytryptaminą, Acta Physiol. Polon., 1963, 14 : 157—170. 26) (wspólnie z W. Traczykiem i J. Hurynowicz) Potencjały bioelektryczne kory mózgowej i ośrodków podkorowych w odwracalnym wstrząsie anafilaktycznym u królików, IX Zjazd Pol. Tow. Fizjol., Toruń 1963 : 220. 27) (wspólnie z V. G. Longo) Badania nad szerzącą się depresją EEG, IX Zjazd Pol. Tow. Fizjol., Toruń 1963 : 221. 28) Analiza elektroencefalograficzna mózgowych mechanizmów odwracalnego wstrząsu anafilaktycznego u królików, Toruń 1965. 29) (wspólnie z W. Traczykiem i J. Hurynowicz) Spontaniczna czynność bioelektryczna kory mózgowej i ośrodków podkorowych w odwracalnym wstrząsie anafilaktycznym u królików, Acta Physiol. Polon., 1966 (w druku). 30) (wspólnie z R. Przybyłkiem) Szerząca się depresja EEG u królika z chronicznie implantowanymi elektrodami, X Zjazd Pol. Tow. Fizjol., Lublin 1966 (w druku).

NIEWIAROWSKI WŁADYSŁAW urodził się dnia 24 czerwca 1924 r. w Ciukantowiczach, pow. Baranowicze, woj. nowogródzkie. W okresie wojny pracował jako ślusarz i pomocnik maszynisty w warsztatach kolejowych w Baranowiczach oraz jako starszy robotnik i technik w kopalni torfu w Stołowiczach. Za odmowę służenia w formacji wojskowej współpracującej z okupantem niemieckim został aresztowany w 1944 r. i osadzony w obozie w Baranowiczach. Po wyzwoleniu pracował w warsztatach kolejowych w Baranowiczach i jednocześnie kontynuował naukę w rosyjskiej wieczorowej szkole średniej. W lipcu 1945 r. przybył do Polski i w tymże roku uzyskał świadectwo dojrzałości, w latach 1945/1946 studiował język polski i historię w Pedagogium w Oliwie, a w latach 1946—1948 biologię i geografię w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku. W latach 1948—1952 pracował jako nauczyciel geografii w szkołach średnich Gdańska i Sopotu oraz w latach 1949—1952 prowadził (jako zajęcia zlecone) ćwiczenia z geomorfologii, hydrografii

i klimatologii w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku. W 1951/ /1952 r. dojeżdżał na studia geograficzne do Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu, gdzie w 1952 r. uzyskał dyplom magistra filozofii w zakresie geografii. W latach 1952—1955 odbył studia aspiranckie w Katedrze Geografii Fizycznej UMK pod kierunkiem prof. dra R. Galona. W latach 1956—1965 pracował w charakterze adiunkta w Katedrze Geogr. Fiz.

W 1959 r. uzyskał na Wydziale BiNoZ UMK stopień doktora nauk przyrodniczych na podstawie rozprawy *Formy polodowcowe i typy deglacjacji na Wysoczyźnie Chełmińskiej*, a 20 II 1965 r. uzyskał stopień docenta geografii fizycznej na podstawie rozprawy habilitacyjnej *Kemy i formy pokrewne w Danii oraz rozmieszczenie obszarów kemowych na terenie Peribalticum w obrębie ostatniego zlodowacenia.* W 1960 r. odbył miesięczną podróż naukowo-badawczą do okolic Leningradu i Łotewskiej SRR, a w 1964 r. przebywał na sześciomiesięcznym stażu naukowym w Duńskim Instytucie Geologicznym (Danmarks Geologiske Undersögelse) w Kopenhadze, gdzie zebrał m. in. uzupełniające materiały do rozprawy habilitacyjnej. W 1965 r. brał udział w wycieczce naukowej do Szwecji. Od 1963 r. jest redaktorem działu „Geografia" Zeszytów Naukowych UMK. Od 1949 r. jest członkiem Polskiego Towarzystwa Geograficznego, pełniąc szereg funkcji w Zarządach Oddziałów w Gdańsku i Toruniu. Od 1964 r. jest współpracownikiem Komisji Geograficzno-Geologicznej TNT, w dniu 14 I 1966 r. został wybrany członkiem miejscowym III Wydziału TNT, a w dniu 26 I 1966 r. sekretarzem tegoż Wydziału.

Spis prac: 1) Zanikanie jezior w Polsce. Arkusz 1 : 300 000 Słupsk i arkusz 1 : 300 000 Gdańsk, Sprawozd. Tow. Nauk. w Toruniu, t. 6 : 1952 z. 1—4, Toruń 1955, s. 119—121. 2) Nowe odkrycia radzieckie w Centralnej Arktyce, Geografia w Szkole, z. 1, Warszawa 1955, s. 15—24. 3) Wahania lodowców w 1953 r., Czasopismo Geograficzne, t. 26: 1955, z. 3, s. 274—275. 4) C. E. Brooks, The climatic changes of the past thousend years, Czasop. Geograf., t. 27 : 1956, z. 1, s. 68—70 (recenzja). 5) Wybrane zagadnienia z badań geomorfologicznych na arkuszu „Mazowsze" mapy 1 : 25 000, Dokumentacja Geograficzna, z. 3, Inst. Geograf. PAN, Warszawa 1957, s. 24—37. 6) Gunnar Hoppe, Hummocky moraine regions with special reference to the interior of Norrbotten, Przegląd Geograf., t. 29 : 1957, z. 4, s. 853—856 (recenzja). 7) Morphological evidence of deglaciation by the melting away of a continental glacier over large areas as illustrated by landforms in the regions of Kowalewo, Golub and Wąbrzeźno, Bull. de L'Académie Polon. des Sciences, Cl. 3, vol. 5 : 1957, no 10, s. 1013—1017. 8) Mapa geomorfologiczna Polski 1 : 50 000 arkusz Wąbrzeźno, Inst. Geogaf. PAN, Warszawa 1958. 9) Formy polodowcowe i typy deglacjacji na Wysoczyźnie Chełmińskiej, Studia Soc. Scient. Torunensis, sectio C, vol. 4, nr 1, Toruń 1959, s. 1—180. 10) Einige Probleme der Enteisung infolge Stillstand und Absterben beträchtlicher Teile des Inlandeises der letzten Vereisung in Polen, Abstracts of Paper, INQUA VI-th Congress, Poland 1961, s. 63. 11) Kamestypen im Raume der letzten Vereisung in Polen sowie ein Versuch diese Formen mit Kamesbildungen anderer Gebiete zu vergleichen, tamże s. 168. 12) Kame hill at Owieczkowo, Guide-book of excursions. From the Baltic to the Tatras, part. 1, North Poland, VI-th INQUA Congress, Poland 1961, s. 110—112. 13) Late

Pleistocene in the neighbourhood of Chełmno, varved clays at Chełmno, tamże s. 117—120. 14) Push end moraine at Błędowo with xenolith (floe) of Oligocene deposits, tamże s. 120—122. 15) End moraines of the Wąbrzeźno phase (Osieczek), tamże s. 122—123. 16) Kemy okolic Leningradu i próba porównania ich z kemami polskimi, Przegląd Geograf., t. 33 : 1961, z. 3, s. 443—476. 17) Próba klasyfikacji kemów na obszarze Polski, Przewodnik VII Ogólnopolskiego Zjazdu Pol. Tow. Geograf., część 1, Gdańsk 1962, s. 67—69. 18) Wielka Encyklopedia Powszechna (autorstwo 33 haseł z zakresu geomorfologii), t. 1 i n., Warszawa 1962. 19) Formy polodowcowe wschodniego krańca Wysoczyzny Gnieźnieńskiej ze szczególnym uwzględnieniem form lodu stagnującego, Zeszyty Naukowe UMK, 1963, Geografia II, s. 3—16. 20) Some problems concerning deglaciation by stagnation and wastage of large portions of the ice-sheet within the area of the last glaciation in Poland, Report of the VI-th Intern. Congress on Quaternary, Warsaw 1961, vol. 3, Łódź 1963, s. 245—256. 21) Types of kames occurring within the area of the last glaciation in Poland and their compared with kames known from other regions, tamże s. 475—485. 22) Formy marginalne z wyciśniętym jądrem z okolic Jaworza koło Wąbrzeźna, Zeszyty Naukowe UMK, 1964, Geografia III, s. 3—19. 23) Sprawozdanie z pobytu (...) w Danii, Przegląd Geograf., t. 37 : 1965, z. 3, s. 575—576. 24) Mapa geomorfologiczna Polski 1 : 50 000, arkusz Kowalewo, Inst. Geograf. PAN, 1965, 25) Kemy i formy pokrewne w Danii oraz rozmieszczenie obszarów kemowych na terenie Peribalticum w obrębie ostatniego zlodowacenia, Zeszyty Naukowe UMK, 1965, Geografia IV, s. 1—116. 26) Conditions of occurrence and distribution of kame landscapes in the Peribalticum within the area of the last glaciation, Geographia Polonica, vol. 6 : 1965, s. 7—18.

Ponadto opracował na zlecenie Instytutu Geografii PAN mapy geomorfologiczne w skali 1 : 25 000 arkusze: Mazowsze, Małe Gacno, Broniewice, Książki i Unisław, które zostaną opublikowane po skartowaniu arkuszy sąsiednich, wykonał także na zlecenie wydziałów Budownictwa Architektury i Urbanistyki szereg opracowań fizjografii urbanistycznych m. in. dla miast: Kowalewa, Jabłonowa, Czerska, Strzelna, Włocławka i Torunia, szeregu wsi z woj. bydgoskiego i olsztyńskiego oraz opracowanie specjalne pt. „Warunki naturalne okolic m. Torunia i ich ocena dla potrzeb planowania urbanistycznego", opracował również szereg recenzji prac polskich do Geomorphological Abstracts, Editor dr K. M. Clayton, London School of Economics, Aldwych, London 1966.

STRZELCZYK EDMUND urodził się dnia 3 maja 1930 r. w Michałkowicach k. Katowic. Szkołę średnią ogólnokształcącą ukończył w r. 1950 w Katowicach. W tym samym roku rozpoczął studia na Uniwersytecie M. Kopernika w Toruniu. Po uzyskaniu dypolmu pierwszego stopnia na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi (kierunek — botanika) kontynuował dalsze studia (specjalizacja — mikrobiologia) na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Dyplom magistra mikrobiologii ogólnej otrzymał w r. 1955. Asystentem został w r. 1954, początkowo w Katedrze Mikrobiologii Ogólnej UMCS (1954—1956), później w Katedrze Mikrobiologii Rolnej WSR w Lublinie (od r. 1956). Od września 1959 r. do stycznia 1961 r. przebywał w Instytucie Mikrobiologii w Ottawie (Kanada) jako stypendysta Fundacji Rockefellera. W r. 1961 uzyskał stopień doktora w Wyższej Szkole Rolniczej w Lublinie na podstawie pracy pt. *Studies on the interaction of plants and free living nitrogen fixing microorganismus*, wykonanej w Kanadzie pod kierunkiem prof. H. Katz-

nelsona i porf. A. G. Lochheada. W kwietniu 1965 r. uzyskał stopień docenta w tej samej uczelni na podstawie pracy pt. *Studies on the rhizosphere microflora of plants resistant and susceptible to soil-borne dieseases.* W latach 1962—1963 odbył 2 naukowe staże krajowe w katedrach Fitopatologii SGGW w Warszawie i WSR w Poznaniu. Od lutego 1965 r. pracuje na Uniwersytecie M. Kopernika jako docent etatowy i kierownik Zakładu Mikrobiologii.

Spis prac: a) Rozprawy opublikowane: 1) Wpływ nawożenia fosforem mineralnym na zespoły mikroflory w glebie, Annales UMCS, Sec. E, 11, 4, 1956. 2) Wpływ różnych roślin uprawnych na liczebność azotobaktera i Clostridium w ich rizosferze, Acta Microbiologica Polonica, 7, 1958. 3) Wpływ promieniowców antagonistycznych na niektóre bakterie glebowe (wspólnie z A. Strzelczyk), Acta Microbiol. Polon., 7 : 1958. 4) Antagonistyczne oddziaływanie promieniowców na azotobaktera i Rhizobium w zależności od różnych źródeł węgla i azotu w podłożu (wspólnie z A. Strzelczyk), Acta Microbiol. Polon., 10 : 1961, 1. 5) Studies on the incidence of certain nutritional and physiological groups of bacteria in rhizosphere and nonrhizosphere soil, Acta Microbiol. Polon., 10 : 1061, 2. 6) Studies on the interaction of plants and free living nitrogen fixing microorganism. I. Occurrence of Azotobacter in the rhizosphere of crop plants (wspólnie z H. Katznelson), Canadian Journal of Microbiology, 7 : 1961, 4. 7) Studies of the interaction of plants and free living nitrogen fixing microorganisms. II. Development of antogonists of Azotobacter in the rhizosphere of plants at different stages of growth in two soils, Canad. Journ. Microbiol., 7 : 1961, 4. 8) Studies on the rhizosphere microflora of plants resistant and susceptible to soil borne diseases. I. Microbiol. characteristics of rhizosphere and nonrhizosphere soil, Acta Microbiol. Polon., 12 : 1963, 3. 9) Wpływ środków owadobójczych i grzybobójczych na mikroflorę gleby (wspólnie z A. Strzelczyk), Annales UMCS, Sec. E, 18 : 1963, 4. 10) Studies on the rhizosphere microflora of plants resistant and susceptible to soil borne diseases. II. Effect of amino acids and vitamins on growth of Thielaviopsis basicola and Fusarium oxysporum f. lini, Acta Microbiol. Polon., 13 : 1964, 2. 11) Studies on the rhizosphere microflora of plants resistant and susceptible to soil borne diseases. III. Incidence of antagonists and competitors in rhizosphere and nonrhizosphere soil, Acta Microbiol. Polon., 14 : 1965, s. 12) Fungi associated with roots of tobacco resistant and susceptible to black root-rot (wspólnie z A. Szember, i A. Wyczółkowskim), Acta Microbiol. Polon., 14 : 1965, 3—4. 13) Effect of associated growth of bacteria and fungi on growth of fungi, Annales de L'Institut Pasteur 111, Suppl. 3 : 1966, 314—317. 14) Influence of root extracts and root exudates on respiratory activity of Azotobacter, Acta Microbiol. Polon. 15 : 1966, 2 : 153—162. 15) Próba zastosowania metody ilościowo-jakościowej Lochheada do badań nad oddziaływaniem pestycydów na bakterie glebowe (wspólnie z A. Strzelczyk), Annales, Sec. E, 20 : 1965, 4 : 45—56. b) Rozprawy oddane do druku: 16) Comparison of different media for enumeration of bacteria in water (wspólnie z F. Rzemieniewskim i K. Wierzbickim), Zeszyty Naukowe UMK, Prace Stacji Limnologicznej w Iławie. c) Doniesienia naukowe: 17) Wpływ insektycydów i fungicydów na rozwój ogólnych ilości drobnoustrojów i niektórych grup fizjologicznych bakterii w glebie (wspólnie z A. Strzelczyk), Biuletyn Roln., 1964. d) Referaty: 18) Chemiczne środki ochrony roślin a biocenoza gleby (wspólnie z J. Gołębiowską), Postępy Nauk Rolniczych, 5 : 1964. 19) Główne problemy mikrobiologii gleby w literaturze światowej w latach 1960—1965. Pol. Tow. Glebozn. Komisja Biologii Gleby, Warszawa 1966. 20) Metody badania bakteriofagów wy-

stępujących w glebie (wspólnie z M. Kowalskim i R. Staniewskim). Pol. Tow. Glebozn. Komisja Biologii, Warszawa 1966. e) Artykuły popularnonaukowe: 21) Znaczenie drobnoustrojów glebowych, Plon, 47 : 1962. 22) Nitragina zwiększa plony roślin motylkowych, Plon, 9 : 1963. 23) Rizoktonioza ziemniaków, Plon, 14 : 1963. 24) Antybiotyki w ochronie roślin, Ochrona roślin, 10 : 1965. 25) O możliwościach praktycznego wykorzystania bakteriofagów w ochronie roślin (w druku w Ochronie Roślin). f) Artykuły informacyjne: 26) Instytut Mikrobiologii Ministerstwa Rolnictwa Kanady w Ottawie, Post. Nauk. Roln., 1 : 1962. g) Podręczniki: 27) Mała Encyklopedia Rolnicza (współautor). Państw. Wyd. Roln. i Leśne, Warszawa 1964. 28) Mikrobiologia gleby i nawozów organicznych (wspólnie z J. Marszewską-Ziemięcką). Oddano do druku w PWRiL.

UZAREWICZ ARKADIUSZ urodził się dnia 14 lipca 1928 r. w Dobrzyniu nad Drwęcą. Do wybuchu wojny ukończył 4 klasy szkoły podstawowej. Szkołę powszechną ukończył w r. 1946 w Golubiu. Od początku r. 1948 był członkiem OMTUR, a następnie do r. 1956 członkiem ZMP, gdzie pełnił różne funkcje organizacyjne. Szkołę średnią ukończył w r. 1950 w Golubiu. W tymże roku na podstawie dyplomu „Przodownika Nauki i Pracy Społecznej" został przyjęty na studia wyższe na Wydział Matematyczno-Przyrodniczy Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu. W r. 1953 uzyskał dyplom ukończenia studiów chemicznych stopnia pierwszego. W r. 1955 ukończył studia chemiczne stopnia drugiego i uzyskał tytuł magistra. Od r. 1954 aż do chwili obecnej pracuje w Katedrze Chemii Organicznej Uniwersytetu M. Kopernika, zajmując kolejno stanowiska: asystenta, starszego asystenta, adiunkta, a obecnie docenta. W r. 1960 uzyskał stopień doktora nauk przyrodniczych, a w roku 1964 stopień docenta chemii organicznej na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu M. Kopernika.

Spis prac: 1) Termiczno-katalityczna izomeryzacja α-pinenu wobec kaolinu jako katalizatora, Sprawozdania Towarzystwa Naukowego w Toruniu, 9 : 1955, s. 92 (patrz A. Matawowski). 2) Utlenienie β-pironenu SeO_2, Roczniki Chem., 31 : 1957, 721 (patrz W. Zacharewicz). 3) Utlenianie α-pironenu, Roczniki Chem., 31 : 1957, 729 (patrz W. Zacharewicz). 4) Badania nad polską żywicą świerkową, Komunikaty VI Zjazdu PTCh., Warszawa 1959, s. 445 (patrz A. Matawowski). 5) Otrzymywanie estrów rodanooctowych izobornylu, Komunikaty VI Zjazdu PTCh., Warszawa 1959, s. 223 (patrz A. Matawowski). 6) O działaniu SeO_2 na α-pironen, Roczniki Chem., 34 : 1960, 413 (patrz W. Zacharewicz). 7) Działanie dwuboranu na α-pironen, Roczniki Chem., 34 : 1960, 1521 (patrz W. Zacharewicz). 8) O działaniu kwasu nadoctowego na α-pironen, Roczniki Chem., 34 : 1960, 1523 (patrz W. Zacharewicz). 9) O działaniu SeO_2 na β-pironen, Roczniki Chem., 35 : 1961, 541 (wspólnie z W. Zacharewiczem). 10) O rozbudowie połączeń selenowych z β-pironenu, Roczniki Chem., 35 : 1961, 887 (wspólnie z W. Zacharewiczem). 11) Reactions of diborane with some cyclic terpenic dienes, Abstract of communications 2-nd International Symposium on the Chemistry of Natural Products Prague, 28 : 1962 (wspólnie z W. Zacharewiczem). 12) O działaniu dwuboranu na transwerbenol, Roczniki Chem., 36 : 1962, 171 (patrz W. Zacharewicz). 13) O borowodorowaniu — utlenieniu 1,3-dwumetylo-1-etylo-cykloheksadienu-3,5, Roczniki Chem., 36 : 1962, 367 (patrz W. Zacharewicz). 14) Hydratacja β-pironenu metodą Browna, Roczniki Chem., 36 : 1962, 369. 15) Bromowanie prenitenu za pomocą N-bromoimidu kwasu bursztynowego, Roczniki

Chem., 37 : 1963, 1637. 16) Działanie N-bromoimidu kwasu bursztynowego na β-pironen, Roczniki Chem., 38 : 1964, 377. 17) Działanie dwuboranu na β-pironen, Roczniki Chem., 38 : 1964, 385. 18) Hydroborowanie α-pironenu, Roczniki Chem., 38 : 1964, 599. 19) Hydroborowanie 1,3-dwumetylo-1-etylo-cykloheksadienu-3,5, Roczniki Chem., 38 : 1964, 591 (patrz M. Zaidlewicz). 20) Działanie N-bromoimidu kwasu bursztynowego na α-pironen, Roczniki Chem., 38 : 1964, 761. 21) Działanie dwuboranu na kwas α-cyklogeraniowy i jego ester metylowy, Roczniki Chem., 38 : 1964, 957. 22) Działanie dwuboranu na cis-acetoksy pinen i octan Trans-werbenylu, Roczniki Chem., 38 : 1964, 1615 (patrz I. Uzarewicz). 23) Termiczny rozkład połączeń borowych α i β-pironenów, Roczniki Chem., 38 : 1964, 1299. 24) Działanie boroetanu na 2,3,4,4-czterometylocykloheksen-2-ol-1 i 3,4,5,5-czterometylocykloheksen-2-ol-1, Roczniki Chem., 39 : 1965, 19 (wspólnie z I. Uzarewicz i W. Zacharewiczem). 25) O działaniu boroetanu na (—) cispinen-3-ol-2, Roczniki Chem., 39 : 1965, 109 (patrz I. Uzarewicz). 26) Borowodorowanie — utlenienie α-cyklogeraniolenu, Roczniki Chem., 39 : 1965 (wspólnie z W. Zacharewiczem). 27) Działanie N-bromoimidu kwasu bursztynowego na 1,3,5,5-czterometylocykloheksadien-3,5, Roczniki Chem., 39 : 1965, nr 6 (wspólnie z I. Uzarewicz, E. Recą i W. Zacharewiczem). 28) Działanie dwuboranu i bis-(3-metylo-2-butylo)-boranu na cis i trans werbenole oraz werbenon, Roczniki Chem., 39 : 1965, 1051. 29) Działanie SeO_2 na 1,3-dwumetylo-1-etylo-cykloheksadien-3,5, Roczniki Chem. (w druku).

Wydział IV

SZYSZKOWSKI WACŁAW urodził się dnia 17 sierpnia 1904 r. w Wielkich Łukach. Po ukończeniu państwowego gimnazjum im. T. Czackiego w Warszawie studiował na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie w r. 1927 uzyskał dyplom magistra praw. Odbył następnie aplikację sądową, a po egzaminie sędziowskim w 1929 r., również aplikację adwokacką. Po złożeniu egzaminu adwokackiego został wpisany w grudniu 1931 r. na listę adwokatów z siedzibą w Warszawie. W okresie międzywojennym, w czasie studiów uniwersyteckich oraz po uzyskaniu magisterium, odbywał uzupełniające studia prawnicze i filozoficzne na uniwersytetach w Wiedniu, Grenoble i Cambridge. W 1927 r. przesłuchał kurs w „The School of International Relations" prof. Alfreda Zimmerna w Genewie. W 1928 r. odbył dwumiesięczny staż w Międzynarodowym Biurze Pracy w Genewie. W 1930 r. przesłuchał kurs prawa międzynarodowego w Akademii Prawa międzynarodowego w Hadze. Od 1931 r. praktykował jako adwokat w Warszawie (głównie w zakresie prawa cywilnego oraz międzynarodowego). Jednocześnie zajmował się pracą naukową, publikując szereg artykułów w polskich periodykach prawniczych lat międzywojennych. W tym też okresie brał żywy udział w Stowarzyszeniu Prawa Morskiego w Warszawie, wygłaszając odczyty z dziedziny tego prawa. W związku z zainteresowaniami morskimi i międzynarodowymi brał udział w charakterze członka polskiej delegacji na konferencjach międzynarodowych: w październiku 1937 r. w miesiąc trwającej sesji morskiej Zgromadzenia

Ogólnego Międzynarodowej Organizacji Pracy w Genewie oraz w maju 1938 r. na Comité Maritime International w Paryżu. W latach 1939—1944 brał udział w ruchu oporu w Armii Krajowej. Zaaresztowany przez władze hitlerowskie zimą 1942 r. spędził około dwóch miesięcy w więzieniu oraz w obozie w Treblince. Po upadku powstania warszawskiego, w którym brał udział, od października 1944 r. przebywał 19 lat poza krajem, kolejno w Niemczech (w niewoli 7 miesięcy), we Francji (2 lata), w Wielkiej Brytanii (5 lat) i w Stanach Zjednoczonych (11 lat). Po wyjściu z niewoli niemieckiej studiował w latach 1945—1947 jako doktorant na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Paryżu, gdzie uzyskał w maju 1947 r. tytuł doktora praw. W latach 1948—1952 praktykował w Londynie jako dopuszczony przez władze brytyjskie Consultant in Polish and International Law. W okresie swego pobytu w Stanach przygotował pracę habilitacyjną. Jesienią 1963 r. powrócił do kraju na stałe, będąc początkowo zatrudniony w charakterze adiunkta w katedrze prawa państwowego Wydziału Prawa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Po przeprowadzeniu przewodu habilitacyjnego i uzyskaniu w listopadzie 1964 r. na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej naukowego stopnia docenta został z dniem 1 sierpnia 1965 r. powołany na stanowisko docenta etatowego w katedrze prawa państwowego na Wydziale Prawa UMK w Toruniu. Prócz polskiego prawa państwowego na studiach dla pracujących i zaocznych, wykłada na studiach stacjonarnych obce ustroje konstytucyjne. Od 1963 r. jest członkiem zwyczajnym Towarzystwa Naukowego w Toruniu, a od marca 1965 r. członkiem i sekretarzem Wydziału IV Prawno-Społecznego Towarzystwa. W kwietniu 1966 r. został wybrany Prezesem Zarządu Oddziału Toruńskiego Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych.

Spis prac: a) Książki oraz rozprawy zawarte w wydawnictwach książkowych: 1) Umowa o pracę marynarza, Rocznik Morski i Kolonialny, Warszawa 1939. 2) Władza publiczno-prawna kapitana na morzu, Rocznik Morski i Kolonialny, Warszawa 1939. 3) Le risque de guerre dans l'assurance maritime, Paris 1947 (rozprawa doktorska nie opublikowana). 4) Traktaty a prawo wewnętrzne w systemie prawnym Stanów Zjednoczonych A.P., Toruń 1964. 5) Aktualne zagadnienia prawa wyborczego w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, Toruń 1965. 6) Walka o prawa obywatelskie ludności murzyńskiej w Stanach Zjednoczonych, Toruń 1966. b) Artykuły w czasopismach: 7) Sąd w niewoli. Na marginesie procesu Steigera, Nurt, 1926, nr 1. 8) Dookoła Idei Federacyjnej, Brzask, 1928, nr 2. 9) W przededniu kodyfikacji prawa małżeńskiego, Przełom, 1929, nr 11. 10) Przyczynek do interpretacji art. 161 [11] ros. u.p.c., Polski Proces Cywilny, 1934, nr 6. 11) O mocy obowiązującej samorządowych orzeczeń dyscyplinarnych przed sądem cywilnym, Palestra, 1936, nr 11. 12) Ochrona przed samooskarżeniem w Konstytucji Stanów Zjednoczonych A.P. (Piąta poprawka), Zeszyty Naukowe UMK, 1965, z. 14, Prawo V. c) Recenzje: 13) Recenzja książki Władysława Sowińskiego, Prawo Handlowe Morskie, Palestra, 1935, nr 4. 14) Artykuł-recenzja książki francuskiej André Pierrona o kosztach wyładowania jako wydatku awarii wspólnej, Technika i Gospodarka Morska, 1963, nr 5.

IV

WSPOMNIENIA POŚMIERTNE

STANISŁAW HILLER

(1891—1965)

I jeszcze jedna niepowetowana, bolesna strata. Dnia 5 lipca 1965 r. zmarł prof. dr Stanisław Hiller — członek czynny zamiejscowy Towarzystwa Naukowego w Toruniu.

Urodził się w Łodzi w r. 1891, gdzie po ukończeniu w 1911 r. prywatnego gimnazjum i zrobieniu rosyjskiej matury w 1912 r. w Tyflisie — wyjeżdża do Krakowa na studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego. W r. 1914 przerywa je, wstępuje do Legionów, walczy o niepodległość Polski i dopiero w 1921 r. otrzymuje dyplom doktora wszechnauk lekarskich. Nie zajmował się jednak medycyną praktyczną — interesowały go nauki przyrodniczo-biologiczne, toteż przyjął stanowisko asystenta w Zakładzie Biologii i Embriologii u Emila Godlewskiego juniora, gdzie pracował do 1929 r. W tym okresie (w l. 1926—1927) zostało mu przyznane stypendium Rockefellera — wyjechał więc do Ameryki, Francji i Włoch, gdzie przeprowadzał badania w stacjach zoologicznych (m. in. w Neapolu i Roscoffie). Habilitował się na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie i uzyskał stopień docenta.

W roku 1929 został powołany na Katedrę Histologii i Embriologii wskrzeszonego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, którą rozwijał, tworząc piękną współczesną placówkę naukową i wychowywał młode kadry przyszłych uczonych, badaczy. Dwukrotnie (w r. 1935 i 1937) został wybrany Dziekanem Wydziału Lekarskiego oraz Prorektorem Uniwersytetu Wileńskiego.

Podczas II wojny światowej zszedł w podziemie Polski Walczącej, organizował i prowadził tajne nauczanie dla studentów i młodych lekarzy USB.

Po ewakuacji z Wilna został skierowany do Gdańska, gdzie organizowała się Akademia Lekarska, której trzon, podobnie jak i w Toruniu na UMK, stanowili profesorowie Uniwersytetu Wileńskiego. W Gdańsku stworzył znów od podstaw Katedrę Histologii i Embriologii, poświęcił

się z zapałem pracy dydaktycznej i naukowej oraz społecznej. W l. 1956—1959 był prorektorem Akademii Lekarskiej, został wybrany na członka korespondenta PAU w Krakowie, był redaktorem „Folia Morphologica", prezesem Gdańskiego Towarzystwa Naukowego i członkiem czynnym Toruńskiego Towarzystwa Naukowego i innych towarzystw naukowych.

Prace naukowe, którym się poświęcił S. Hiller od lat studenckich, dotyczyły bardzo istotnych problemów, pasjonujących naukę współczesną, a związanych z biologią, embriologią, cytologią i zoologią. Jednym z pierwszych zagadnień opracowywanych przez S. Hillera były badania nad stężeniem jonów wodorowych w cytoplazmie żywych komórek oraz nad wpływem narkotyków na pierwotniaki (amoeba). S. Hiller jako jeden z pierwszych zastosował w Polsce metodę dokomórkowej mikroiniekcji i wykazał, że wprowadzenie do wnętrza amoeby substancji narkotycznych nie wywołuje narkozy — działa ona prawdopodobnie tylko na zewnętrzną otoczkę. W pracach swoich nad regeneracją tkanek również jako jeden z pierwszych w Polsce używa metody histochemicznej.

Problematyka, której się poświęcił w swoich badaniach S. Hiller, obejmowała doświadczenia nad rozwojem i funkcją przednerczy u płazów, przysadki mózgowej u konia, histochemiczne badania nad wątrobą i jej mikrometabolizmem. Na szczególną uwagę zasługują wyniki obserwacji nad układem nerwowym kolonii grupy mszywiołów (Bryozoa).

Bardzo ważnym wkładem do dydaktyki naukowej był udział prof. S. Hillera w opracowaniu rozwoju zarodka oraz budowy mikroskopowej układu moczowego w podręczniku histologii Zweibauma (PZWL Warszawa 1955), a także opracowanie we wszystkich siedmiu tomach zaktualizowanego podręcznika anatomii Bochenka-Reichera (wyd. w l. 1952—1965 t. 1—7) rozwoju czynności budowy mikroskopowej tkanek i narządów.

Odszedł uczony o głębokiej wiedzy — przez całe życie uczciwie i bezinteresownie szukający prawdy. Nie było w nim nic z powierzchownej błyskotliwości. Wszystko, czego uczył, o czym pisał, co przechodziło przez jego ręce jako redaktora, recenzenta, dopiero po gruntownym przewertowaniu, przetrawieniu, przemyśleniu szło w świat.

Skromny i cichy, ale stanowczy i nieugięty, nie lubił się wysuwać, reprezentować, chyba że konieczność i dobro sprawy tego wymagały.

O niewyczerpanych zasobach dobroci — dbał o młodzież studencką, o młode kadry naukowe — nie szczędził swoich sił i czasu, by uczyć, kierować, posuwać naprzód.

Otaczały go miłość i głęboki szacunek.

Był wiernym żołnierzem Rzeczypospolitej Polskiej. Walczył w młodości o jej niepodległość, a później przez całe życie pracował dla jej dobra i rozwoju, z ufnością patrząc w przyszłość.

Oddany mąż, ojciec, przyjaciel — sprawy ojczyzny, społeczeństwa stawiał ponad osobiste uczucia. Utrata ukochanego, uzdolnionego syna, który jako żołnierz AK zginął od kuli niemieckiej w walce o Wilno, nie załamała tego silnego duchem człowieka; pękła jakaś ważna struna — nie zmąciła jednak harmonii, zgasiła tylko promień urody życia. Tym bardziej się pogrążył w pracy naukowej, społecznej — w pracy nad uczącą się młodzieżą.

Odszedł człowiek o wielkim sercu, niezłomnym charakterze i gruntownej wiedzy.

Cześć Jego Pamięci!

Janina Hurynowicz

STANISŁAW JAŚKOWSKI

(1906—1965)

Dnia 16 listopada 1965 r. zmarł w Warszawie prof. dr Stanisław Jaśkowski. Mimo nieuleczalnej choroby, która Go trawiła przez kilka ostatnich lat życia, nie przestał pracować naukowo, przygotowując do druku oryginalne prace z zakresu logiki i opracowując monografię poświęconą podstawom geometrii. Jego ostatnie seminarium studenckie poświęcone było językowi logicznemu maszyn matematycznych i zapowiadało nowy kierunek jego badań. Niestety nieubłagana śmierć przekreśliła ambitne plany, które mogły być ukoronowaniem jego pracowitego żywota.

Profesor Jaśkowski urodził się w 1906 r. w Warszawie. Studia matematyczne ukończył w Uniwersytecie Warszawskim, tam również uzyskał stopień doktora filozofii, pracując pod kierunkiem wybitnego logika Jana Łukasiewicza. Wybuch wojny przerwał na pewien czas jego działalność naukową. W 1939 r. zgłosił się na ochotnika do wojska i brał udział w obronie Warszawy.

Po wojnie w 1945 r. habilitował się na Uniwersytecie Jagiellońskim. Pracę w szkolnictwie wyższym rozpoczął na Uniwersytecie Łódzkim, pod koniec jednak 1945 r. przeniósł się do nowo kreowanego Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu, gdzie kierował katedrą matematyki do końca życia. Z chwilą powstania Instytutu Matematyki przy PAN został jego pracownikiem, wykładał także w WSP w Gdańsku.

Jego spuścizna naukowa liczy 30 pozycji, w tym dwie książki popularnonaukowe. Najważniejsze wyniki uzyskał w dziedzinie logiki matematycznej. W dysertacji doktorskiej opracował nowe i, jak się obecnie okazało, niezmiernie przydatne w zastosowaniach do maszyn matema-

tycznych ujęcie rachunku logicznego. Zbudował matryce logiczne dla intuicjonistycznego rachunku zdań. Wykazał rozstrzygalność lub nierozstrzygalność niektórych elementarnych teorii matematycznych. Interesował się podstawami geometrii, w szczególności aksjomatyzacją geometrii euklidesowej, opartą na algebrze Boole'a. Wytyczony przez niego kierunek badań jest obecnie kontynuowany przez jego uczniów.

Analizując przygotowanie absolwentów szkół średnich do studiów matematycznych doszedł do wniosku, że programy szkolne z matematyki są przestarzałe i rozpoczął ożywioną akcję propagującą reformę nauczania matematyki w szkołach średnich. Do akcji tej przyłączyło się Polskie Towarzystwo Matematyczne. Wchodzący obecnie w życie nowy program matematyki w szkole średniej jest bezimiennym dziełem wielkiego uczonego i dydaktyka.

Pracując naukowo i dydaktycznie nie stronił od pracy organizacyjnej i społecznej. Był organizatorem i dziekanem wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii, prorektorem do spraw nauki i rektorem UMK, prezesem toruńskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Matematycznego, współredaktorem kilku zagranicznych czasopism matematycznych, radnym Wojewódzkiej Rady Narodowej. Był laureatem nagrody Ministra Szkolnictwa Wyższego, a za swoje zasługi na polu społecznym i naukowym został nagrodzony oficerskim krzyżem Polonia Restituta.

W osobie prof. Jaśkowskiego naukowy ośrodek toruński, Katedra Matematyki i Towarzystwo Naukowe w Toruniu straciło uczonego światowej sławy, wychowawcę młodej kadry naukowej i uczącej się młodzieży.

Uczniowie

TADEUSZ RAKOWIECKI
(1878—1965)

Dnia 6 kwietnia 1965 r. zmarł członek zamiejscowy Towarzystwa Naukowego w Toruniu dr Tadeusz Rakowiecki. Była to niezwykła postać w astronomii polskiej. Dr Rakowiecki nie był związany profesjonalnie z żadnym uniwersytetem ani z żadną inną placówką naukową. Pracował sam, pełniąc jednocześnie obowiązki lekarza i organizatora służby zdrowia w Hajnówce, w woj. białostockim. Od wczesnej młodości interesował się astronomią i każdą wolną chwilę od pracy zawodowej poświęcał studiom, a następnie pracy w dziedzinie astronomii. Nie skorzystał z propozycji związania się z którymkolwiek ośrodkiem naukowym i podjęcia zawodowej pracy naukowej, uważał, że byłby wówczas zbyt mało pożyteczny dla społeczeństwa. Pozostając na stanowisku lekarza, dodajmy, bardzo czynnego i wysoko cenionego lekarza, potrafił wy-

konać i opublikować cały szereg prac naukowych, których nie powstydziłby się niejeden astronom zawodowy. Z prac okresu międzywojennego najpoważniejszym osiągnięciem dra T. Rakowieckiego była monografia pt. *Drogi planet i komet*. Po wojnie w samych tylko wydawnictwach Towarzystwa Naukowego w Toruniu wydano drukiem sześć jego prac. Dotyczą one również tzw. astronomii teoretycznej, mianowicie orbit gwiazd podwójnych, oraz metod obliczania faz zaćmień słońca. Prace dra Rakowieckiego cechuje wysoka troska o ścisłość i poprawność, zawierają one niewątpliwie pewien element oryginalności i wnoszą do nauki nowe wartości.

W. Iwanowska

WYDAWNICTWA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

za rok 1966

SPRAWOZDANIA TNT

Nr 18 (za okres 1 I — 31 XII 1964) Toruń 1967, s. 71, zł 12,—

ROCZNIKI

SALMONOWICZ STANISŁAW: Prawo karne oświeconego absolutyzmu, Toruń 1966, s. 294+2 nlb., R. 71 z. 2, zł 60,—

KALEMBKA SŁAWOMIR: Towarzystwo Demokratyczne Polskie w latach 1832—1846, Toruń 1966, s. 274+2 nlb., R. 71 z. 3, zł 45,—

MROZEK STANISŁAW: Stosunki społeczne w rzymskich kopalniach złota w Dacji, Toruń 1966, s. 126+2 nlb., R. 72 z. 1, zł 25,—

FONTES

Akta stanów Prus Królewskich wyd. Marian Biskup przy współpracy Karola Górskiego, Toruń 1966, s. 234+2 nlb., Fontes 57, zł 50,—

STUDIA IURIDICA

SZYSZKOWSKI WACŁAW: Walka o prawa obywatelskie ludności murzyńskiej w Stanach Zjednoczonych, Toruń 1966, s. 184, t. 6 z. 3, zł 30,—

MICHALSKI BOGDAN: Działalność zawodowa dziennikarza a ochrona czci obywatela w prawie karnym PRL, Toruń 1966, s. 144+4 nlb., t. 7 z. 1, zł 28,—

GILAS JANUSZ: Zagadnienie rozbrojenia, Toruń 1966, s. 138+2 nlb., t. 7 z. 2, zł 33,—

ZAPISKI HISTORYCZNE

TOM 31 z. 1, Toruń 1966, s. 120+4 nlb., zł 25,—

TOM 31 z. 2, Toruń 1966, s. 167, zł 30,—

TOM 31 z. 3, Toruń 1966, s. 246+2 nlb., zł 45,—

TOM 31 z. 4, Toruń 1966, s. 146, zł 25,—

PRACE WYDZIAŁU FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNEGO

GĘBAROWICZ MIECZYSŁAW: Szkice z historii sztuki XVII w., Toruń 1966, s. 334+2 nlb., Tom 16 z. 3, zł 60,—

NIEDZIELSKI CZESŁAW: O teoretycznoliterackich tradycjach prozy dokumentarnej, Toruń 1966, s. 222+2 nlb., Tom 17 z. 1, zł 40,—

KASJAN JAN MIROSŁAW: Przysłowia i metaforyka potoczna w twórczości Słowackiego, Toruń 1966, s. 172, Tom 17 z. 2, zł 30,—

WILCZEWSKA KRYSTYNA: Czasowniki zwrotne we współczesnej polszczyźnie, Toruń 1966, s. 172, Tom 17 z. 3, zł 30,—

ELZENBERG HENRYK: Wartość i człowiek, Toruń 1966, s. 184+4 nlb., Tom 18 z. 1, zł 30,—

Cena zł 12,—

STUDIA SOCIETATIS SCIENTIARUM TORUNENSIS

Sectio B (Chemia)

CZERWIŃSKI ZENON, KMINIKOWSKI JERZY, SZYSZKO JERZY: Zmiany potencjałów adsorpcyjnych na granicy faz krystalicznych $NiSO_4 \cdot 7H_2O$ i $CoSO_4 \cdot 7H_2O$ i ich roztworów nasyconych oraz pokroju kryształów w zależności od stężenia dodawanych obcych jonów, Toruń 1966, s. 58+5 tabl. Vol. 6 nr 1, zł 10,—

ULIŃSKA ALINA i WOJTCZAK ZBIGNIEW przy współudziale technicznym Macieja Gardzińskiego: Nefelometryczne miareczkowanie kwasu polimetakrylowego wodorotlenkami metali ziem alkalicznych, Toruń 1966, s. 1—36. Vol. 6 nr 2.

ULIŃSKA ALINA i HUPPENTHAL LESŁAW: Działanie stabilizacyjne i agregacyjne polielektrolitów na zawiesiny II. Działanie kwasu polimetakrylowego na wodną zawiesinę kaolinitu i węgla, Toruń 1966, s. 37—50. Vol. 6 nr 3 (Vol. 6 nr 2 i 3) zł 10,—

Sectio C (Geographia-Geologia)

CHMURSKA ZOFIA: Późnoglacjalne formy denudacyjne na zboczach pradoliny Noteci—Warty i doliny Drwęcy, Toruń 1966, s. 112. Vol. 6 nr 1, zł 27,—

KRAŻEWSKI STANISŁAW ROMUALD: Mineralogia, petrografia i zjawiska diagenetyczne wapieni antykliny Barcin—Pakość, Toruń 1966, s. 68. Vol. 6 nr 2, zł 18,—

Sectio D (Botanica)

MICHNO-ZATORSKA ZOFIA: Materiały do znajomości wyrośli (*zoocecidiów*) Pomorza Część I, Toruń 1966, s. 132. Vol. 7 nr 4, zł 20,—

Sectio E (Zoologia)

DROZDOWSKI ARNOLD, BURAK IRENA, MARTYŃSKA DANIELA: Zależność między wielkością osobnika a budową tarki (*radula*) u *Helix pomatia* L. i *Cepaea nemoralis* (L.), Toruń 1966, s. 20, Vol. 8 nr 1, zł 8,—

SIANKOWA LUDMIŁA: The Surface Area of the Intestinal Mucosa in Bream — *Abramis brama* (L.) (Rozmiary powierzchni jelita leszcza *Abramis brama* (L), Toruń 1966, s. 50+3 Plate. Vol. 8 nr 2, zł 12,—

WITKOWSKI TADEUSZ: Struktura zgrupowania nicieni żyjących w glebie upraw rolniczych, Toruń 1966, s. 54. Vol. 8 nr 3, zł 12,—

Sectio G (Physiologia)

NOWICKA HALINA: Rozwój pobudliwości układu westibularnego królika w ontogenezie postnantalnej, Toruń 1966, s. 74+2 nlb. Vol. 2 nr 4, zł 20,—